การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

จิตรา นาดี

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์ ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือ เสนอแนะแนวทาง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง เพิ่มเติมข้อมูลที่ถูกต้องและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ต่าง ๆ ทำให้ผู้ศึกษาเกิดจุดประกายแห่งความคิด

ขอขอบพระคุณ ดร. ชัยณรงค์ ศรีมันตะ อาจารย์ประจำสำนักวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ว่าที่ ร.ต.ต่อตระกูล วรรณสอน ปลัดเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และนางเกสร อักษรดิษฐ์ หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ประชาชนและผู้นำชุมชน ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลในแบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ซึ่งให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นสักการะกตเวทิตาคุณแด่คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และอบรมบ่มนิสัยให้รู้จักคุณค่าของชีวิต และผู้มีพระคุณช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ทุกท่านซึ่งไม่อาจกล่าวได้ทั้งหมดในที่นี้ ที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จิตรา นาดี

ชื่อเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ผู้ศึกษาค้นคว้า จิตรา นาดี

ที่ปรึกษา ดร.อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์

ประเภทสารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รป.ม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน โดยศึกษาในกลุ่มประชาชนและผู้นำชุมชน 20 หมู่บ้าน จำนวน 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสรุปเป็นความเรียงในการอธิบายความ

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.56) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 3.88) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$ = 3.49) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$ = 3.43) ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลางส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด($\overline{X}$ = 3.42) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและพบปัญหาที่ต้องพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมในทุกมิติ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาล ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ควรให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน โดยกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนเป็นนโยบายหรือเป็นยุทธศาสตร์หลักในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผน และแนวทางในจัดกิจกรรมป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยการจัดทำเวทีประชาคม เพื่อค้นหาความต้องการและศักยภาพของท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยตนเอง และหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรส่งเสริมให้ประชาชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ส่วนข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน เป็นนโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ สนับสนุนงบประมาณในหมวดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสม และหน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับจังหวัด ควรมีทำงานแบบบูรณาการ ทั้งในเรื่องแผนงานหรือโครงการ พื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

Title	PARTICIPATION OF PEOPLE AND LOCAL COMMUNITY LEADER IN PREVENTING AND SOLVING THE DRUG PROBLE IN NGAW SUB-DISTRICT, THOENG DISTRICT, CHIANG RAI PROVICE.
Author	Miss. Jittra Nadee
Advisor	DR. Atthasit Muang-in
Academic paper	Independent Study, M.P.A. in Public Policy, University of Phayao, 2012
Keywords	Participation of People and Local Community Leader Preventing and Solving the Drug Problem

ABSTRACT

The purpose of this study were to exam Participation of people and local community leader in Prevention and Solving the problem of Drug abuse in Ngaw Sub-District, Thoeng District, Chiang RAI Province. Including problems and suggestion to solving participation of people and local community leader. There were 351 study participants consisting of 20 villages of people and local community leader. The study instrument was self-administered questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The result was found that participation of people and local community leader in prevention and solving the problem of drug abuse was at hign level ($\overline{X}$ = 3.56). The individual sides were in middle to high level. The participation to beneficial from prevention and solving the problem of drug abuse has highest average ($\overline{X}$ = 3.88) and high level behave. The participation to decision in prevention and solving the problem of drug abuse ($\overline{X}$ = 3.49) and middle level behave. The participation to evaluate prevention and solving the problem of drug abuse ($\overline{X}$ = 3.43) and middle level behave. The lowest average was participation in prevention and solving the problem of drug abuse ($\overline{X}$ = 3.42) and middle level behave. There had improve participate problem in all dimension until decision participation, operating participation, beneficial participation and evaluate participation.

The behave suggestion was that executive in Ngaw Sub–District, Thoeng District, Chiang RAI Province. Must give precedence in participation and give chance in participation of people and local community leader to decide to policy and strategic in prevention and solving the problem of drug abuse in Ngaw Sub–District, Thoeng District, Chiang RAI Province. There gave an opportunity to people to participate in program and way in activities of prevention and solving the problem of drug abuse in area to consider community stage for find requirement and potential of region in make self activities of prevention and solving the problem of drug abuse. The relationship institute must promote people and local community leader to participate in prevention and solving the problem of drug abuse seriously. The policy suggestion was that ministry of interior and relationship institute must decide participation of people and local community leader to policy and important strategic in prevention and solving the problem of drug abuse of country, support budget in prevention and solving the problem of drug abuse of local government and institute relate to prevention and solving the problem of drug abuse in province. There must work integration including planning or project area and target group to participation of people and local community leader in prevention and solving the problem of drug abuse substantial.

สารบัญ

บทที่ **หน้า**

1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ในการศึกษา 3

ขอบเขตการศึกษา 3

นิยามศัพท์เฉพาะ 4

ประโยชน์ที่คาดว่าน่าจะได้รับ 5

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 6

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน 6

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน 18

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 24

กรอบแนวคิด 28

3 วิธีดำเนินการศึกษา 30

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 30

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 34

การเก็บรวบรวมข้อมูล 35

การวิเคราะห์ข้อมูล 37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 39

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 40

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่ ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 43

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่ ตำบลหงาว อำเภเทิง จังหวัดเชียงราย 56

5 บทสรุป 60

สรุปผลการศึกษา 60

อภิปรายผล 65

ข้อเสนอแนะ 75

บรรณานุกรม 79

ภาคผนวก 86

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม 87

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า 95

สารบัญตาราง

ตาราง **หน้า**

1 แสดงกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่าง..... 32
2 แสดงแผนการดำเนินการศึกษา..... 36
3 แสดงจำนวนและร้อยละ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ..... 40
4 แสดงจำนวนและร้อยละ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ..... 40
5 แสดงจำนวนและร้อยละ กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา..... 41
6 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน 41
7 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามสถานภาพสมรส 42
8 แสดงจำนวนและร้อยละ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้าน..... 42
9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในภาพรวม..... 43
10 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด..... 44
11 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด..... 48
12 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 51
13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 53

สารบัญภาพ

ภาพ **หน้า**

1 กรอบแนวคิด 28

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดยังคงขยายตัวอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงและศักยภาพการพัฒนาของประเทศ ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงทั้งในด้านเศรษฐกิจ กำลังคน และก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมหรือปัญหาอื่นๆตามมา ทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปราม ตลอดจนการบำบัดรักษาผู้ติด ยาเสพติดและมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ อันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาบ้าที่แพร่กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ บั่นทอนสุขภาพร่างกายของประชาชนตั้งแต่เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชากร วัยทำงาน ซึ่งสารเสพติดเหล่านี้เป็นสิ่งที่อันตรายอย่างมากที่จะมาทำลายเยาวชนกลุ่มที่เป็นกำลังหลักสำคัญในการพัฒนาและนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้า (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2552)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้มีนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมาทุกยุคทุกสมัย ซึ่งมีสาระสำคัญที่ต้องการให้ประเทศไทยปลอดยาเสพติด ไม่มีทั้งผู้ค้าและผู้เสพหรือผู้มีอิทธิพลอีกต่อไป ทั้งนี้ได้ประกาศนโยบายการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจังด้วยมาตรการที่หลากหลายเพื่อป้องกันไม่ให้ยาเสพติดแพร่ระบาดเข้าไปถึงชุมชน วัด สถานศึกษา อย่างสมัยรัฐบาลของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ได้แก่ นโยบายการเร่งรัดดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้นโยบายระยะเร่งด่วน โดยหลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด ดังนี้ 1) เข้มงวดกับการบังคับใช้กฎหมายและสร้างกระบวนการพิเศษ เพื่อควบคุมและปราบปรามผู้ค้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด รวดเร็วและเป็นธรรม พร้อมทั้งแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มบทลงโทษสูงสุดกับข้าราชการการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องและให้รางวัลและการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด 2) ควบคุมการนำเข้าสารเคมีที่อาจนำไปสู่การผลิตยาเสพติดอย่างเข้มงวดและเสริมสร้างกลไกของภาครัฐและมาตรการทางกฎหมายให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง

ของเทคโนโลยีในการผลิตยาเสพติด 3) สร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและนานาประเทศ เพื่อควบคุมและกำจัดแหล่งผลิต และเครือข่ายการจำหน่ายยาเสพติดข้ามชาติ และ 4) แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพยาเสพติดโดยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสภาพได้ทันที โดยไม่มีความผิดทางกฎหมาย พร้อมกันนี้ รัฐบาลจะจัดให้มีระบบการบริการบำบัดการฟื้นฟู การฝึกอบรมด้านอาชีพ และการปรับสภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เสพยาเสพติดอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เสพสามารถ กลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2550)

รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันจันทร์ที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2551 กำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นนโยบายที่ 3 ของรัฐบาล คือ นโยบายด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ประเด็นนโยบายคือ เร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัด รวมทั้งขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกำหนดยุทธศาสตร์ "5 รั้วป้องกัน" เป็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายรัฐบาลชุดปัจจุบันที่มุ่งสร้างกิจกรรม สร้างภูมิคุ้มกัน สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชนอย่างครบวงจรเพื่อป้องกันจุดอ่อนและสร้างเกราะป้องกันที่สกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติดรุกล้ำเข้ามา มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติด ขจัดความเดือดร้อนประชาชน ได้แก่ 1) รั้วชายแดนยาเสพติด: การสกัดกั้นและปลุกพลังชุมชนตามแนวชายแดนมาเป็นแนวร่วมสำคัญเพื่อป้องกันยาเสพติดไม่ให้แทรกซึมเข้ามา 2) รั้วชุมชน: มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนด้วยการสนับสนุน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาสังคมด้านต่างๆ โดยประสานความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และ อสม. ในการสร้างรั้วให้กับชุมชนเพื่อป้องกันภัยยาเสพติด 3) รั้วสังคม: เป้าหมายมุ่งเน้นไปที่เด็กและเยาวชน ภารกิจสำคัญคือ การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ ดำเนินการขยายพื้นที่และกิจกรรมเชิงบวกแก่เยาวชนให้มากขึ้น อาทิ ลานกีฬา ลานดนตรี ลานกิจกรรมสร้างสรรค์ ฯลฯ เพื่อดึงเยาวชนออกมาให้ไกลจากยาเสพติด 4) รั้วโรงเรียน: มุ่งเน้นไปที่สถานศึกษาทุกระดับภารกิจนี้มีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยหลักในการสำรวจและจัดทำข้อมูลและค้นหาผู้เสพ/ผู้ค้า/เยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยมีครูเป็นกลไกสำคัญที่จะอบรมและปลูกฝัง รวมทั้งดูแลสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนด้วยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในสถานศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนด้วยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในสถานศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนเหล่านี้ และ

5) รั้วครอบครัว: ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้ในการป้องกันยาเสพติด เพื่อทำให้ความเข้มแข็งของครอบครัวในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้ในการป้องกันยาเสพติด เพื่อทำให้ความเข้มแข็งของครอบครัวกลับคืนมาเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความพร้อมในการดูแลสมาชิกในครอบครัวอย่างแท้จริง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. (2552)

เทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องตามนโยบายรัฐบาลตลอดมาแต่ยังพบปัญหายาเสพติดในชุมชน และมีกลุ่มเสี่ยงเพิ่มขึ้น (เทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย, 2554) ซึ่งจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ซึ่งจะทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางการการดำเนินงานอย่างไรบ้าง เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ปัญหายาเสพติดลดลงหรืออยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการศึกษา 2 ด้าน คือ

1.1 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

1.2 ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 2,879 คน ประกอบด้วย

2.1 ประชาชนทั่วไป ได้แก่ ประชาชนในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ตัวแทนหลังคาเรือน ๆ ละ 1 คน จำนวน 2,799 หลังคาเรือน รวมเป็นจำนวน 2,799 คน

2.2 ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 20 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 20 คน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 20 คน ประธานเยาวชน จำนวน 20 คน และประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน รวม 80 คน

3. **ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา**

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพ และตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้าน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนและผู้นำชุมชนในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย มีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 4 ด้าน ตามแนวคิดกรอบการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Decision-making) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Implementation)

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Benefits) และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Evaluation)

2. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด หมายถึง กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ที่ดำเนินการมาตั้งแต่รัฐบาลของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จนถึงสมัยรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี 4 ด้าน ตามแนวคิดกรอบการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Decision–making) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Implementation) 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Benefits) และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Evaluation)

3. ยาเสพติด หมายถึง สิ่งที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ ในที่นี้ หมายถึง ยาบ้า ฝิ่นกัญชา เฮโรอีน และสารระเหย

ประโยชน์ที่คาดว่าน่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

2. ได้แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับสภาพสังคมอย่างเหมาะสม

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
   1.1 ความหมายและแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
   1.2 ความสำคัญและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน
   1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน
   1.4 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน
   2.1 แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
   2.2 แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาเสพติด
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความหมายและแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความหมายการมีส่วนร่วม

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยการร่วมคิดร่วมลงมือปฏิบัติร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (อ้างในชูเกียรติ เปี่ยมศรี, 2543, หน้า 21) ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีมากจนเกิดความริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องแรกของ

การที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าหมายถึง กระบวนการรัฐ การทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการ การดำเนินงาน รวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องหรือแก้ปัญหาของประชาชนนุชมชน นอกดจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีความหมายครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นของการวางแผนไปจนถึงลงมือปฏิบัติตามแผนและประเมินผลนั้น ความหมายว่าการวางโครงการไดก็ตาม จะต้องเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์หรือชีวัด (Identify) ตัวปัญหาให้ได้และประชาชนจะต้องมาร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหาที่เขาเห็นว่าเป็นไปได้ ไปจนถึงลงมือปฏิบัติและการประเมินผลแล้วเสร็จ ก็เริ่มชี้ชัดถึงปัญหาและการวางโครงการใหม่ เป็นวงจรเช่นนี้ไปเรื่อยๆการที่ประชาชนจะทำสิ่งนี้ได้ เขาต้องได้รับรู้หรือเข้าถึงโครงการและขั้นตอนของการดำเนินงานของรัฐ ในรูปของการสื่อสารหรือ สัมพันธภาพสองทาง (Two-way Communication) กันอย่างเปิดเผย การมีส่วนร่วมมิใช่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อประกอบการวางแผน หรือตัดสินใจจากเจ้าหน้าที่เท่านั้น

นิรุธ ประสิทธิเมตต์ (2540) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง

บุษบง พุฒพรหม (2545) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง ความร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ได้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) คือการให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ การดำเนินโครงการ ร่วมรับผลประโยชน์และประเมินผลจากโครงการนั้น ๆ

สรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และประเมินผล เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการได้ หรืออีกนัยหนึ่ง การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ กระบวนการที่ต้องการให้ประชาชนทั้งระดับบุคคลและกลุ่มบุคคลในชุมชนเข้าไปรับผิดชอบการดำเนินงานต่าง ๆ ตั้งแต่การร่วมคิดร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผลหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินโครงการใดตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชน ถือว่าเป็นหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาทุกด้าน เป็นทางเลือกที่จะให้ชุมชนพึ่งตนเองจนเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งได้ ดังการศึกษาของกนกศักดิ์ พูลสวัสดิ์ (2547) เรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามนโยบายการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลไร่รถ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า แม้การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางแต่ถือว่าการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งประสบผลสำเร็จ เพราะสามารถดำเนินงานกับเป้าหมายคือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ทั้งหมด โดยใช้พลังแผ่นดินคือประชาชนในการร่วมแก้ไขปัญหา และมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่ปรึกษาชี้แนะและร่วมดำเนินการ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) ได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมครอบคลุมประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งนำ ไปสู่การพัฒนาและมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมเป็นความสมัครใจและเป็นประชาธิปไตย ในกรณีการเอื้อให้เกิดความพยายามพัฒนาการแบ่งปันผลประโยชน์ของการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผน และดำเนินโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

4. การมีส่วนร่วมมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนใน 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในช่วงจังหวะเวลาต่างๆ ของกิจกรรม ต่อไปนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา

1.2 การมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา

1.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา

2. การมีส่วนร่วมที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข อาทิเช่น ความเกรงใจ ถูกบีบบังคับ มีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและกิจกรรมจะก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวกับตนและชุมชน

สากล สถิตวิทยานันท์ (2532) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน เกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลซึ่งมีความเห็นพ้องกันกับบุคคลอื่น ๆ จึงกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและความพึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนา

Cohen & Uphoff (1980) ได้ให้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท 3 มิติ และ 2 บริบท ดังนี้

1. มิติ (dimensions) ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

1.1 มีส่วนร่วมอะไรบ้าง ซึ่งแบ่งเป็นส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการโดยทางใดทางหนึ่ง เช่น การสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ การบริหารกิจกรรม หรือ การประสานงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

1.2 มีส่วนร่วมกับใครบ้าง ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่ทางราชการ นักพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะของผู้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องเพศ สถานภาพครอบครัว อาชีพ และรายได้

1.3 การมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจหรือถูกบังคับ รูปแบบของการมีส่วนร่วมผ่านองค์กรประชาชนหรือโดยตรง ขนาดของการมีส่วนร่วม ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มพลังประชาชนหรือเพียงการติดต่อสัมพันธ์กับนักพัฒนาเท่านั้น

2. บริบท (contexts) แบ่งออกเป็น 2 บริบท คือ

2.1 ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งนำเข้าว่ามีความซับซ้อนทางเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (ความเร็วหรือช้าที่ได้รับประโยชน์) และเงื่อนไขที่ต้องกำหนด เช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ เป็นต้น

2.2 สภาพแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางชีวภาพ ปัจจัยทางกายภาพและธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางการเมือง เป็นต้นจากความหมายและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน รับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะให้เกิดการพัฒนาตามทิศทางที่ต้องการ

ความสำคัญและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2547) มีดังนี้

1. ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมกันทำกิจกรรม ทำให้แต่ละฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนไปสู่การยอมรับความแตกต่างในรูปร่าง นิสัย ค่านิยมต่างๆ อันเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตย

2. ทำให้งานที่ยากบางอย่างสำเร็จขึ้นมาได้ งานหลายอย่างหากทำผู้เดียวหรือทำน้อยคนอาจไม่สำเร็จ ต้องให้ผู้มาร่วมงานมากคนจึงจะสำเร็จ เช่น การสร้างบ้าน การสร้างเจดีย์ สร้างสิ่งมหัศจรรย์ของโลก เช่น ทัชมาฮัล กำแพงเมืองจีน หรืองานบางอย่างต้องการความร่วมมือโดยตลอดเช่น การลดปริมาณขยะ จึงต้องให้คนทั้งชุมชนเห็นด้วยและร่วมกันปฏิบัติ

3. ทำให้บุคคลคิดช่วยตนเอง เพราะถ้ารัฐเป็นฝ่ายทำให้ก็จะรอความช่วยเหลือหากมาร่วมกันพิจารณา อาจทำบางสิ่งบางอย่างได้เอง และจะร่วมดูแลรักษาสิ่งนั้นมากขึ้น

4. ทำให้ความช่วยเหลือนั้นตรงกับที่ต้องการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในขั้นการระบุประเด็นปัญหาและความต้องการ จึงไม่เกิดปัญหาที่สร้างไว้เพื่อใช้แล้วไม่ใช้ให้เกิดประโยชน์ซึ่งทำแล้วไม่มีผู้ใช้ก็เสียประโยชน์ไป

5. ทำให้ประหยัดทรัพยากรลงได้ เพราะการช่วยตรงกับความต้องการที่จะทำ และยังอาจมีแรงงานจากการมีส่วนร่วมมาช่วยได้

6. ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ การมาร่วมคิดร่วมทำ ทำให้รู้สึกความเป็นเจ้าของ และมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนทำขึ้นมา สิ่งที่ได้ร่วมกันทำขึ้นมาจึงอยู่คงทน

7. เพิ่มทางเลือกที่ดีเพื่อการตัดสินใจ การได้รับรู้ในโครงการอย่างละเอียด ทำให้ช่วยกันหาทางเลือก (ทางออก) หลายทางที่สมบูรณ์และเหมาะสมที่สุด ทำให้เกิดผลเสียหายน้อยลงหรือเกิดผลดีมากกว่าการไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วม

8. เกิดการสร้างฉันทามติ หรือการเห็นพ้องต้องกันขึ้นมาได้

9. ทำให้ชุมชนเข้มแข็งหรือสังคมเข้มแข็งเพราะชุมชนที่เข้มแข็งควรต้องมีส่วนร่วมกันตัดสินใจร่วมดูแลปกครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของชุมชนหรือสังคมนั้นเองโดยการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเสมอ ๆ ดังการศึกษาของ สุนันทา อำไพเจนเจริญ (2547) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนต่อนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรม เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยยึดหลักตามแนวนโยบาย ชุมชนต้องเข้มแข็ง ต้องมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ประชาชนให้ความร่วมมือโดยเริ่มจากการสืบค้นปัญหา การวางแนวทางแก้ไขปัญหา การร่วมลงมือทำกิจกรรม เกิดความสำเร็จของงานอย่างยั่งยืน

10. ทำให้บุคคลที่ยอมรับยากยอมรับโครงการนั้นได้

11. ทำให้การดำเนินงานของชุมชนนั้นโปร่งใส ดังการศึกษาของ สุนันทา อำไพเจนเจริญ (2547) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนต่อนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่าเทศบาลได้ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการทำงานอย่างโปร่งใส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงาน คือ เทศบาลจะให้ประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการ มีตัวแทนเข้ามาเป็นแกนนำ ซึ่งแกนนำส่วนใหญ่จะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขและกรรมการชุมชน อาสาสมัครป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชุมชน และหน่วยประสานพลังแผ่นดินที่คัดเลือกมาจากประชาชนมาช่วยในการดำเนินงาน ให้มีส่วนรับรู้การทำงานและดำเนินกิจกรรมร่วมกับเทศบาลตามนโยบาย ทั้งในด้านการร่วมคิด ร่วมทำ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยชุมชนเองโดยเทศบาลมีหน้าที่คอยให้คำแนะนำ เป็นพี่เลี้ยง สนับสนุนด้านงบประมาณ

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนในการมีส่วนร่วมองค์การอนามัยโลก (WHO:1999 อ้างใน จิตตกาญจน์ บุญส่งสวัสดิ์, 2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Planning) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญ คือ ตัดสินใจด้วย

2. การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงินและการบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ (Utilization) มีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

4. การได้รับผลประโยชน์ (Obtaining Benefits) จากกลุ่มชุมชนในพื้นที่เท่ากันซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม วัตถุก็ได้

Cohen & Uphoff (1980) ได้ให้กรอบการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร การประสานงานและการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

วินัย มนัสปัญญากุล (2544) ได้แบ่งลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยการคิดวางแผน เช่น การศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหาการจัดทำโครงการ

2. การมีส่วนร่วมโดยการดำเนินงาน เช่น การอบรมให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526) ที่ได้กล่าวถึง ขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนในการลงทุนลงแรงและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ปัญญา ธนะสัมบัญ (2535) ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด เช่น การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการหรือวางแผนกิจกรรม

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการหรือร่วมเสียสละทุนทรัพย์และแรงงาน

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เช่น การซ่อมแซมบำรุงรักษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของการพัฒนาที่กำหนดไว้นั้น ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, หน้า 15–17) อธิบายว่าต้องเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาสร้างแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพิ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมติดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือแปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการ

สรุป ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลและการที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของบุคคลหรือชุมชนประกอบด้วยหลายปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การมีส่วนร่วมของบุคคลหรือชุมชนจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสร้างกลไกช่องทางที่เอื้ออำนวย และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน มีหลายปัจจัยทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ กล่าวคือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส (ชูเกียรติ ภัยลี้, 2536)

2. ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความเชื่อ รายได้ อาชีพ พื้นที่ที่ทำกิน (วินัย มนัสปัญญากุล, 2544)

3. ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารที่ดี แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลข่าวสารที่ดีในการตัดสินใจ เป็นข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของชุมชน ตลอดจนตั้งคำถามเพื่อการแสวงหาข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ถนัด ใบยา, 2541) โดยการได้รับความสะดวก และทางเลือกในการใช้ช่องทางการสื่อสาร จากการมีโอกาสได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สนับสนุน (ชูเกียรติ ภัยลี้)

4. ปัจจัยทางด้านค่านิยม ได้แก่ การพึ่งตนเอง การรวมกลุ่ม การศึกษาหาความรู้ (ชูเกียรติ ภัยลี้)

5. มีตัวแทนที่เหมาะสม มีตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ อย่างครบถ้วนเพื่อให้เกิดความหลากหลายในความคิด ความสนใจ ความต้องการและหลากหลายความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร (resource mobilization) ทั้งทรัพยากรเพื่อการพัฒนาและทรัพยากรที่เกิดขึ้นจากผลการพัฒนา (ถนัด ใบยา)

องค์การอนามัยโลก (อ้างใน นิรุธ ประสิทธิเมตต์, 2540) ได้สรุปปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนใหญ่จะมีเหตุผลที่สำคัญคือ ประการแรก มองเห็นว่าจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าว หรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

2. ปัจจัยโครงสร้างของโอกาส หรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะดังนี้คือ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุกๆ คนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สองมีกำหนดเวลาชัดเจน แน่นอน เพื่อผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะได้สามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพเป็นจริงของตนได้ และประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3. ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการและผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

Cohen and Upphoff (1977, pp. 59–78) ได้เสนอว่ามีบุคคล 4 ฝ่ายที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ยังมีปัจจัยหลากหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานการณ์ในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางสังคม ศาสนา
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ (2542) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชนในงานสาธารณสุขประกอบด้วย ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน และการประสานงานที่ดีต่อกัน เจ้าหน้าที่ในภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยชุมชนเอง หากเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดแนวคิดและมีความเชื่อมั่นว่าตนเป็นผู้ให้และประชาชนเป็นผู้รับทำให้เกิดการครอบงำทางความคิดของประชาชน การพัฒนาก็จะประสบความล้มเหลวและขาดความต่อเนื่อง ตรงกันข้ามถ้ามีการประสานงานที่ดี จะนำมาซึ่งความเข้าใจ ความใกล้ชิดสนิทสนมและความรู้สึกว่าทุกๆ คนต่างเป็นส่วนหนึ่งของโครงการนั้น ๆ

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารในระบบราชการ การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ มุ่งที่จะให้เกิดผลระยะสั้น การกำหนดนโยบายและอำนาจการตัดสินใจอยู่ส่วนกลางการทำงานจึงมุ่งที่จะสั่งการมากกว่าให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรง

3. ปัจจัยทางด้านชุมชน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ จิตวิทยาสังคม การจัดระเบียบสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ในแต่ละชุมชนมีปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยแตกต่างกันออกไปชุมชนที่ตั้งรากฐานเป็นเวลายาวนานจะมีการปฏิสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ การรวมตัวของชุมชน การเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการจัดองค์กรชุมชน

ดังนั้นจะเห็นว่าการมีส่วนร่วมต้องอาศัยหลายปัจจัย ได้แก่ ด้านบุคคล สังคม เศรษฐกิจ ค่านิยมและการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายได้

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของชุมชน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) จำแนกปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมไว้ 6 ประการ คือ

1. ปัญหาและอุปสรรคจากฝ่ายที่ควรจะให้เข้าร่วม คือ ฝ่ายราชการหรือฝ่ายผลิตดำเนินการเพียงลำพังโดยไม่ยอมหรือไม่เต็มใจให้ชุมชนมามีส่วนร่วมด้วย อาจเนื่องมาจาก 1) ไม่เคยชิน เพราะทำให้ขาดความสะดวก ขาดความเป็นส่วนตัว การใช้ภาษาพูดเป็นแบบวิชาการ 2) ทำให้ฝ่ายอื่นๆ เห็นพฤติกรรมการทำงานของตน หรือทำให้ต้องมีความโปร่งใสมากขึ้นจะทุจริตหาผลประโยชน์ได้ยากขึ้น 3) ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องให้ฝ่ายอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมด้วย 4) คิดว่าฝ่ายอื่นๆ ก็ไม่มีความรู้ที่เหมาะสมเพียงพอ 5) คิดว่าฝ่ายอื่น ๆ ด้อยกว่าฝ่ายตน หรือเฉื่อยชาจึงไม่ควรจะร่วมงานด้วย 6) การยึดถือระบบอุปถัมภ์ โดยข้าราชการยึดถือการสั่งการลงมาตามลำดับชั้นโดยคำนึงถึงพวกพ้องเป็นหลัก ผลัดผ่อนการนัดหมายชาวบ้านมามีส่วนร่วม หรือผิดนัดชาวบ้าน แต่คอยบริการเจ้านายทั้งที่มิได้นัดหมายไว้ก่อน 7) มองเห็นว่าฝ่ายอื่น (ราษฎร์) ไม่สำคัญต่อการมีส่วนร่วม หรือบางสังคมใช้วิธีบังคับเกณฑ์แรงงานมาร่วมเป็นผลให้ราษฎร์ไม่เกิดความรักหวงแหนในสิ่งที่มาร่วมทำนั้น 8) พิจารณาว่ามีตัวแทนของผู้ที่มาร่วมมักเป็นบุคคลที่ไม่ใช่ตัวแทนทั้งหมด โดยมักร่วมกับบุคคลฐานะดีเท่านั้น โดยมิได้คำนึงถึงตัวแทนของแต่ละกลุ่ม

2. ปัญหาและอุปสรรคจากฝ่ายที่ควรจะเข้ามีส่วนร่วม เนื่องจาก 1) ไม่ทราบเรื่องการให้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ทราบว่ามีกิจกรรมนั้น 2) กลัวว่าเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วจะเสียเวลาหรือเกิดความขัดแย้งหรือเสียประโยชน์ 3) ไม่ทราบว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไรเนื่องจากไม่เคยให้พูดคุยอย่างเสมอภาคมาก่อน 4) กลัวว่ามีความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคมเช่น ฐานะต่างกัน การแต่งกาย การแสดงท่าทาง หรือเป็นคนละกลุ่ม คนละพวกกัน ทางเพศ ทางศาสนายิ่งแตกต่างกันมาก มักทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปได้ยากมากขึ้น 5) เชื่อว่าการมีส่วนร่วมไม่จำเป็นสำหรับตน เพราะคิดว่ามีผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว 6) เข้าไปมีส่วนร่วมแล้วไม่ได้รับการยอมรับเช่น แพทย์ต้องฟังคนไข้เล่าอาการบ้าง แต่บางกรณีแพทย์ไม่ฟังหรือท่าทางไม่สนใจทำให้ผู้ป่วยรู้สึกไม่ได้การยอมรับ 7) มีอคติเป็นส่วนตัว อาจไม่มั่นใจในความสามารถของตนหรือมีบทเรียนที่ไม่ดีในอดีต เช่น เคยได้รับการดูถูกเหยียดหยัน หรือเข้าร่วมแล้วเสียเวลาไม่ได้ประโยชน์ 8) รู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทำตามสัญญาหรือไม่ได้ความเป็นธรรม เช่น เมื่อร่วมประชุมก็รับปากจะทำแล้วไม่ทำหรือทำแต่ล่าช้าจนเกิดผลเสียไปแล้ว หรือมักลำเอียงช่วยพวกตัวเองแต่ไม่ช่วยราษฎรผู้ยากจน 9) การมีส่วนร่วมเป็นไปไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ผู้เข้าร่วมไม่พอใจในบทบาทที่เข้าไปร่วมซึ่งอาจเป็นเพียงเพื่อเป็นพิธีการ หรือเพียงแต่จะนำไปรายงานว่าให้เข้ามา

มีส่วนร่วมแล้ว 10) อยากเข้าไปมีส่วนร่วม แต่มีแรงเสียดทานจากสังคมรอบข้าง จึงไม่อาจเข้าร่วมได้ 11) เข้าไปร่วมด้วยแล้วแต่ยึดประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีประชาชนบางกลุ่มที่ไม่คำนึงว่าส่วนรวมจะเสียประโยชน์อะไร ขอเพียงให้ตนได้ประโยชน์เท่านั้น

3. ปัญหาและอุปสรรคจากทั้ง 2 ฝ่าย เนื่องจาก 1) ต่างฝ่ายต่างไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องให้ฝ่ายอื่นมีส่วนร่วม 2) การไม่ชอบรวมกลุ่มหรือไม่ชอบทำงานเป็นทีม ทั้งฝ่ายได้และฝ่ายเสียประโยชน์ 3) ชาวบ้านบางคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และขณะเดียวกันผู้นำหมู่บ้านไม่ได้รับความเชื่อถือ และศรัทธาจากชาวบ้านเท่าที่ควร 4) ปัญหาจากการเอาเปรียบกันของแต่ละฝ่าย เช่นเมื่อฝ่ายของรัฐบาล จะจัดเวทีประชุมแล้วเชิญชาวบ้าน หรือองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมฟังและแสดงความคิดเห็น ฝ่ายที่จัดก็มักควบคุมโดยเอาเปรียบฝ่ายอื่น เช่น การปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นดังนั้นจึงควรให้มีกรรมการร่วมจัดการประชุม

4. ปัญหาและอุปสรรคจากหลักการที่ยึดถือต่างกัน กล่าวคือ 1) ความขัดแย้งไม่ร่วมมือกันมีรากฐานจากปรัชญาแนวคิดและทิศทางการพัฒนาที่ต่างกัน 2) การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ต้องมาจากพื้นฐานความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เท่าเทียมกัน 3) การบริหารงานแบบรวมศูนย์อำนาจจะไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เพราะการจะให้ผู้อื่นมาร่วมกิจกรรมหรือร่วมความคิดด้วยต้องกระจายอำนาจเพื่อสนองความต้องการที่หลากหลายจากบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ให้มากที่สุด 4) มีการคอรัปชั่นเกิดขึ้น ทำให้ฝ่ายที่ได้ประโยชน์พยายามปกป้องประโยชน์นั้น ๆ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลที่ควรจะเป็น

5. ปัญหาและอุปสรรคจากการสื่อสาร เนื่องจาก 1) การมีส่วนร่วมจะเริ่มขึ้นเมื่อประชาชนได้รับข่าวสาร เข้าไปเป็นที่ปรึกษาและเป็นตัวแทนของชุมชนที่มีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมจะเพิ่มไปยังบุคคลกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น เมื่อต่างฝ่ายมีข้อมูลในเรื่องนั้น ๆ ใกล้เคียงกัน 3) ขาดข้อมูลพื้นฐานอย่างเพียงพอ จึงควรจำแนกประชาชนในท้องถิ่นเป็นกลุ่มผู้สนใจแต่ละเรื่องให้ชัดเจน 4) การขาดข้อมูลอย่างเพียงพออาจทำให้การแสดงความคิดเห็นเป็นไปโดยใช้อารมณ์

6. ปัญหาและอุปสรรคจากการใช้วิธีการไม่เหมาะสม คือ 1) การริเริ่มโครงการต้องเริ่มที่ตัวปัญหา แล้วให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับปัญหานั้นโดยร่วมอภิปราย แล้วกำหนดวิธีแก้ไขปัญหาต่างๆ 2) การแสดงความคิดเห็นไม่ควรเป็นการพูดในที่ประชุมเพียงอย่างเดียว เพราะอาจมีผลกระทบต่อผู้ให้ความเห็นหรือครอบครัว และอาชีพของบุคคลนั้น ๆ ได้ 3) ควรให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐบาลให้มากขึ้น เช่นสถานีตำรวจ โรงเรียน กรรมการการเลือกตั้ง โรงพยาบาลของราชการ เป็นต้น 4) การมีส่วนร่วมต้องให้เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แสดงความคิดเห็นได้โดยเท่าเทียม และอยู่บนพื้นฐานที่เคารพซึ่งกัน

และกัน 5) ไม่ระบุให้ชัดเจนว่าจะให้ฝ่ายใดมีส่วนร่วมแค่ไหนเพียงใดและอย่างไร ให้เหมาะสมกับแต่ละโครงการ 6) ให้โอกาสเข้าร่วมในสถานที่และเวลาที่ไม่เหมาะสม ทำให้ประชาชนที่ไม่สะดวกแก่การเข้าร่วมได้จึงไม่เข้ามามีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ความหมายของยาเสพติดยาเสพติด

ความหมายของยาเสพติดยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน สูบ ดมควัน การฉีด หรือวิธีใดก็ตาม ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ มีความต้องการที่จะเสพยานั้นอยู่ตลอดเวลา โดยแสดงออกทั้งร่างกายและจิตใจคือ ต้องเพิ่มขนาดของยาที่เสพมากขึ้น มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา และผู้ใช้ยาเป็นเวลานานจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ (ปราโมช สุคนิชย์ และมาโนช หล่อตระกูล, 2541) และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 20 พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ให้ความหมายไว้ว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึงสารเคมี หรือวัตถุชนิดใด ๆ รวมถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ แต่ไม่ได้หมายความรวม ถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ, 2545)

ประเภทของยาเสพติด

ประเภทของยาเสพติดสามารถจัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1. แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางยาเสพติดมีคุณสมบัติสำคัญ คือ สามารถออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางสามารถแบ่งยาเสพติดออกเป็น 4 ประเภท (สมยศ พันธุ์วัฒนาชัย, 2548) คือ

1.1 ประเภทกดประสาท เช่น กลุ่มฝิ่น (ฝิ่นยา มอร์ฟีน โคเคอีน ฯลฯ) ยาระงับประสาทและยานอนหลับ (เซโคบาร์บิตาล อะโมบาร์บิตาล ฯลฯ) สารระเหย (ทินเนอร์ แล็คเกอร์ กาวน้ำมันเบนซิน ฯลฯ) เครื่องดื่มมึนเมา (เหล้า เบียร์ วิสกี้)

1.2 ประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน อีฟดรีนกระท่อม โคเคอีน (โคเคน) กาแฟ ฯลฯ

1.3 ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย ฯลฯ

1.4 ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน อาจกด กระตุ้นหรือหลอนประสาทผสมร่วมกัน เช่น กัญชา เป็นต้น

2. แบ่งตามองค์การอนามัยโลก องค์การอนามัยโลกได้จัดแบ่งยาเสพติดออกเป็น 9 ประเภท (ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดเชียงใหม่, 2547) คือ

2.1 ประเภทฝิ่น หรือมอร์ฟีน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟีน เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เพธิดีน

2.2 ประเภทบาบิทูเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิตาลอะโมบาร์บิตาล พาราลดีไฮด์ เมโปรบาเมท ไดอาซีแพม คลอไดอะซีพอกไซด์

2.3 ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้

2.4 ประเภทโคเคน เช่น โคเคน ใบโคคา

2.5 ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน

2.6 ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา

2.7 ประเภทคัท เช่น ใบคัท ใบกระท่อม

2.8 ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสคาลีน เมล็ดมอร์นิ่งโกลลี่

2.9 ประเภทอื่น ๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่เห็นได้ว่ายาเสพติดสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางและตามองค์การอนามัยโลก ซึ่งในที่ศึกษาครั้งนี้หมายถึง ยาบ้า ฝิ่น กัญชาเฮโรอีน สาระเหย

ลักษณะของผู้ติดยาเสพติด

ยาเสพติด เมื่อผู้เสพ เสพเข้าไปแล้ว จะมีลักษณะและความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมโทรมลง (พิชัย แสงชาญชัย, 2550) และสังเกตได้ คือ สภาพร่างกายทรุดโทรม ผอมซูบซีด ไม่มีแรง สกปรก ทางด้านพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพและจิตใจ (ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดเชียงใหม่, 2547) ดังนี้ พฤติกรรมหย่อนความรับผิดชอบ หย่อนระเบียบวินัยอภัยให้กับความผิดพลาดของตนเอง มีข้ออ้างเข้าข้างตนเองเสมอโทษว่าเป็นความผิดของผู้อื่นพูดไม่จริงเพื่อเอาตัวรอด และมีลักษณะเหลี่ยมจัด จำต้องทำผิดกฎหมายเพื่อให้ตนเองได้ยาเสพติดมาใช้ ความคิด มีความคิดวนเวียนในขอบเขตจำกัด เมื่อมีปัญหาไม่กล้าเผชิญความจริง คิดต่อต้านสังคมและคิดว่าสังคมไม่ยอมรับ รังเกียจตนเอง ไม่สามารถจัดการกับความรู้สึกของตนเอง หุนหันพลันแล่น รู้สึกไร้คุณค่า บุคลิกภาพ จิตใจอ่อนไหวไม่มั่นใจตนเอง ติดเพื่อน จิตใจอ่อนไหวง่าย (Malcolm Bruce, Bruce Ritson, 2004)

ดังนั้นการเสพยาเสพติดเข้าไปแล้ว จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพและจิตใจ ซึ่งมีสาเหตุที่ทำให้ผู้เสพติดหลงในยาเสพติด และเมื่อทราบถึงสาเหตุจะทำให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงเป้าหมายสาเหตุการติดยาเสพติด

จากลักษณะพฤติกรรมของผู้เสพติดยาเสพติด มีความเกี่ยวข้องกับตัวผู้เสพติดเองและอิทธิพลจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วอน เบอเทอเลนฟี (Bertelanffy. LV., 1979) ที่กล่าวว่าบุคคลมีการดำรงชีวิตโดยทั่วไปตามทฤษฎีระบบว่าด้วยระบบเปิด จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา โดยระบบบุคคลจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 มิติ (จำลอง ดิษยวณิช, 2550) คือ กายภาพ จิตใจ และสังคม หรือที่เรียกว่าชีวจิตสังคม (Bio PsychoSocial) เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าเข้ามากระทบทางกายหรือทางจิตใจหรือทางสังคม สิ่งเร้าแต่ละอย่างส่งผลกระทบได้ทั้งระบบ ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

ผลกระทบจากการเสพติดยาเสพติด

ปัญหาการเสพติดยาเสพติด เป็นปัญหาที่มีผลกระทบอย่างมาก โดยลุกลามเข้าสู่ชุมชนสถานประกอบการ โรงเรียนและสถานศึกษาในระดับต่างๆ (ทิพาวดี เอมะวรรธนะ, 2548) โดยตัวยาเสพติดทุกประเภทมีฤทธิ์เป็นอันตรายต่อร่างกายในระบบประสาทและสมอง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นศูนย์บัญชาการของร่างกายและชีวิตมนุษย์ การติดยาเสพติดจะเกิดโทษและพิษภัยต่าง ๆ ขึ้นได้ร่างกายจะเสื่อมโทรมและไร้คุณค่าลง ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้เสพ ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ กล่าวคือผลกระทบต่อผู้เสพ คือ ผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งจากฤทธิ์ของยาเสพติดต่อระบบประสาท และต่อระบบอื่นของร่างกาย ทำให้สุขภาพของผู้เสพติดเสื่อมโทรม ร่างกายผอมซีดผิวคล้ำ สมองเสื่อม ป่วยเป็นโรคระบบต่าง ๆ ที่ยาเสพติดสามารถไปออกฤทธิ์ เช่น โรคทางเดินอาหาร โรคปอด โรคหัวใจ โรคตับ โรคไต เป็นต้น ส่งผลให้ภูมิต้านทานในร่างกายลดลง รวมทั้งป่วยเป็นโรคติดเชื้อได้ง่าย จากการใช้เข็มฉีดยาที่ไม่สะอาดพอร่วมกันโดยวิธีการฉีดเข้าเส้นทางด้านจิตใจ ผู้ใช้ยาเสพติดจะเกิดการติดทางด้านจิตใจทำให้มีความรู้สึกว่าต้องพึ่งพิงยาเสพติดเหล่านี้ตลอดเวลา ทำให้เกิดความสูญเสียคุณค่าในตนเอง มองชีวิตอย่างหมดหวัง มองตนเองในทางลบขาดแรงจูงใจที่จะดำเนินชีวิตในทางที่ดี (Malcolm Bruce, Bruce Ritson, 2004) มักพบว่าผู้เสพติดมีอารมณ์ไม่ปกติ เช่น อ่อนไหวง่าย ซึม หรือเกรี้ยวกราด ด้วยผลกระทบดังกล่าวจึงมีส่วนผลักดันให้ผู้เสพกลายเป็นบุคคลไร้สมรรถภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ บุคลิกภาพเสีย เกียจคร้าน เฉื่อยชาไม่สนใจตนเอง ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้ไม่สามารถทำงานหรือเรียนหนังสือได้ มีความผิดปกติจากสารสื่อประสาทในสมอง มีภาวะซึมเศร้า หูแว่ว หรือประสาทหลอน อาจทำร้ายตนเองและผู้อื่นได้ นอกจากนี้ยังทำให้ เสียทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสาเหตุการก่ออาชญากรรม ปล้น จี้หรือฆ่า เพื่อนำเงิน

มาซื้อยาเสพติด ผู้เสพติดยาชนิดที่ผิดกฎหมายถือเป็นพวกที่ทำผิดกฎหมายได้หากมีสิ่งเสพติดในครอบครอง (อรวรรณ หุ่นดี, 2539) ผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัวแล้ว และผู้เสพติดอาจขาดความ รับผิดชอบ หรือไม่เอาใจใส่ดูแลครอบครัวอย่างที่เคยเป็น เพราะเหตุที่ไม่สามารถทำงานและต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้น เพื่อการซื้อยาเสพติด บางคนจึงต้องกลายเป็นภาระของครอบครัวหรือก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว เช่น ทำให้ครอบครัวไม่สงบสุข มีปัญหาความแตกแยกเกิดการทะเลาะวิวาท (บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์, 2544) ผลกระทบต่อสังคม ที่เป็นปัญหามาก คือ การก่ออาชญากรรม เช่น ชิงทรัพย์ ทำร้ายผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นต้นเหตุความเสียหายแห่งชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น การเกิดอุบัติเหตุ รถชนบนท้องถนน การเกิดเพลิงไหม้ลุกลามถึงบ้านอื่น เป็นต้น ผู้เสพส่วนใหญ่ยังเป็นที่รังเกียจของสังคมหรือเข้าสังคมไม่ได้ (สมิต วัฒนธัญญกรรม, 2544) ผลกระทบต่อประเทศชาติ ผู้เสพติดยาจัดได้ว่าเป็นผู้บ่อนทำลายเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้เพราะทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาและที่สำคัญคือการขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ เพราะเมื่อประชาชนหลงมัวเมายาเสพติดทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียกำลังส่วนหนึ่งของชาติไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้เสพติดเป็นเยาวชนย่อมเป็นการสูญเสียกำลังที่เป็นอนาคตของชาติ ทำให้กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติได้ (สถาบันยาเสพติดธัญญารักษ์, 2546)

สรุป ยาเสพติดเป็นสิ่งที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อขาดจะเกิดอาการผิดปกติขึ้น ทั้งด้านพฤติกรรมความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพและจิตใจซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดการเสพและติดยาเสพติด ได้แก่ ตัวยา ตัวผู้เสพ และสิ่งแวดล้อม เกิดผลกระทบทั้งต่อตัวผู้เสพ ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ (สถาบันยาเสพติดธัญญารักษ์, 2546)

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาเสพติด มีดังนี้

1. การป้องกันในวงกว้าง เป็นการป้องกันโดยเน้นเป้าหมายที่สังคม โดยทั่วไปมุ่งหวังให้ประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ ได้มีความรู้ ความเข้าใจ ในปัญหายาเสพติดได้ถูกต้อง การป้องกันในวงกว้างมีด้วยกันหลายประการ ได้แก่

1.1 การเผยแพร่ข่าวสาร โดยให้ข่าวสารทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ในรูปแบบต่าง ๆ การศึกษาอัครบุตร อัครสุขบุตร (2548) เรื่องการมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในอำเภอเมืองขอนแก่น พบว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เรื่องการประกาศชี้แจงโทษและพิษภัยของยาเสพติดผ่านหอกระจายข่าว หรือเสียงตามสายและการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยการไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับมากที่สุด ยังพบว่ามีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งการป้องกันในวงกว้างต้องคำนึงถึง

วิธีการและความเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมด้วย

1.2 การให้การศึกษา เนื่องจากปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาหนึ่งของเด็กวัยรุ่นการป้องกันจึงทำได้โดยแทรกเนื้อหาเรื่องยาเสพติดไว้ในหลักสูตรการศึกษาของระดับชั้นต่างๆเป็นการถ่ายทอดความรู้ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ทักษะ และประสบการณ์ในการสร้างคุณภาพชีวิตและการไม่พึ่งยาเสพติด โดยเน้นถึงการพัฒนาตนเอง จิตใจ และสร้างสุขนิสัยที่ดี ดังการศึกษาของธีระยุทธ ไชยศิลป์ (2548) ศึกษาเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนท่าอิฐล่าง ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า รูปแบบของแนวทางการให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ เน้นให้อาจารย์ที่สอนในโรงเรียน ในชุมชน มีการสอดแทรกบทเรียนเกี่ยวกับยาเสพติดให้กับนักเรียนอยู่เป็นประจำจัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาบ้าในชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาบรรยายเกี่ยวกับโทษและพิษภัยยาบ้าพาประชาชนไปศึกษาดูงานสถานบำบัดยาบ้า ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดลดลง และทำให้การจับกุมคดียาบ้าลดลงชัดเจน

1.3 การจัดกิจกรรมทางเลือก เพื่อแก้ปัญหาบุคคล เลือกทางเลือกที่มีคุณค่า กิจกรรมทางเลือก ได้แก่ การสันทนาการ การประกอบอาชีพ บริการให้คำแนะนำปรึกษา

2. การป้องกันในวงแคบ มุ่งเน้นเฉพาะบุคคลของกลุ่ม หรือชุมชนบางแห่งที่ล่อแหลมต่อปัญหาการเสพติด โดยที่ประเมินแล้วว่าการป้องกันในวงกว้างอาจได้ผลช้า และไม่ทันการจำเป็นต้องจำกัดกลุ่มคน หรือพื้นที่เป้าหมายให้แคบลงมา เพื่อให้การดำเนินงาน ปรากฏผลอย่างทันท่วงที ตัวอย่างเช่น ตั้งเป้าหมายเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ว่างงาน กลุ่มชาวเขามีพื้นที่ปลูกฝิ่นหรือหมู่บ้านที่มีการระบาดของสารเสพติดต่าง ๆ กิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

2.1 การฝึกอบรม เป็นการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ด้านการป้องกันการเสพติดและการใช้ยาในทางที่ถูก โดยมีเป้าหมายอยู่ที่กลุ่มคน 2 กลุ่ม คือ การฝึกอบรมกลุ่มแกนนำ หรือผู้นำชุมชน ให้มีความรู้และนำความรู้นั้นไปปฏิบัติในชุมชน โดยปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และการฝึกอบรมกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มหนุ่มสาวกลุ่มเกษตรกร ฯลฯ เพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมได้รับความรู้ และมีพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดโดยตรง ดังการศึกษาของจักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์และคณะ (2546) เรื่องรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยการจัดอบรมและฝึกอาชีพตามความต้องการของเยาวชนและผู้ว่างงานในหมู่บ้าน จัดเข้าค่ายอบรมเยาวชนมีหลักสูตรที่เกี่ยวของกับศาสนา

ครอบครัว และทักษะปฏิเสธการรับรู้โทษของการใช้ยาเสพติด โดยให้เยาวชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ พบว่า สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในชุมชนลดลง

2.2 การรณรงค์ เป็นการเผยแพร่ข่าวสารโดยการระดมสื่อต่างๆ ภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่นั้นด้วย ซึ่งการรณรงค์ในพื้นที่ปัญหาการเสพติดรุนแรง จะทำให้ชุมชนเกิดการตื่นตัว ตระหนักถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหานั้น ดังการศึกษาของมานพ คณะโต, สุวรรณา อรุณพงศ์ไพศาล สมพนธ์ ทัศนิยม และพรรณี บัญชรหัตถกิจ (2545) ศึกษาผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น กิจกรรมหลัก คือการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด จัดนิทรรศการ อบรมนักเรียนแกนนำและกลุ่มเสี่ยง การเล่นกีฬา ดนตรี โครงการโรงงานสีขาวในด้านชุมชน มีกิจกรรมให้ความรู้/ประชาสัมพันธ์รณรงค์ โครงการกีฬา จัดค่ายเยาวชน ส่งเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และโรงพยาบาลชุมชนเข้ารับการฝึกอบรม ผลคือปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติดในหมู่บ้านลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของวีระชัย ศีรหาพล (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้เรื่องยาเสพติดโดยผ่านการเทศน์ การบรรยายผ่านหอกระจายข่าว ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและสะดวก ซึ่งการบรรยายหรือการสอดแทรกข่าวสารด้านยาเสพติดบ่อยๆ ทำให้เกิดความตระหนักและเห็นโทษภัยของยาเสพติด

2.3 การปฏิบัติการทางสังคม เป็นวิธีการที่หวังผลสูง เป็นการปลุกเร้าให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาต่อสู้กับปัญหาอย่างฉับพลัน และอาจต้องใช้วิธีการที่ค่อนข้างรุนแรง เช่น ขจัดแหล่งมั่วสุม หรือกวาดล้างแหล่งผลิต เป็นต้น ดังการศึกษาของลลิตา ศรีสวัสดิ์ (2548) เรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อมิให้เป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าทำให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

3. การป้องกันกรณีพิเศษ เป็นการป้องกันที่เน้นในวงแคบที่สุด โดยเป้าหมายอยู่ที่ตัวผู้เสพติดที่ผ่านการถอนพิษยามาแล้ว แต่ยังมิได้แก้ปัญหาพื้นฐานของตนเองในการเสพยาเสพติด กลวิธีในการป้องกันวิธีพิเศษนี้มีหลายประการ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ผู้ติดยาได้ทราบถึงพฤติกรรมและปัญหาของตนในการติดยาเสพติด

3.2 การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นการให้แนวทางปฏิบัติสำหรับเลือกปฏิบัติในกรณีที่เกิดปัญหา เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติด

3.3 การให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว เพื่อลดความกดดันในครอบครัวลง และให้แนวปฏิบัติแก่ครอบครัวของผู้ติดยาเสพติด หรือผู้มีความเสี่ยงสูง เพื่อลดปัญหาของตนเอง

3.4 การให้สุขศึกษา เป็นการให้ความรู้เรื่องยาและสุขภาพอย่างถูกต้องเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาในทางที่ผิดอีก

3.5 การให้กำลังใจ เพื่อเพิ่มกำลังใจให้แก่ผู้ติดยาในขณะที่กำลังเผชิญปัญหาที่อาจนำไปสู่การใช้ยาเสพติดอีก

3.6 การฝึกอาชีพ กิจกรรมนี้สามารถดำเนินการได้ โดยเริ่มจากการสนับสนุนให้ประชาชนและเยาวชนที่สนใจกิจกรรมด้านนี้มารวมกลุ่มกันเพื่อฝึกสอน ฝึกความชำนาญ โดนแกนนำในชุมชนระดมความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักพัฒนาชุมชน ในการสนับสนุนการฝึกสอนให้แก่ชาวบ้านและเยาวชนในชุมชน ติดต่อกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในการจัดหางานให้กับผู้มีความชำนาญ (ชินวัฒน์ เสือป่า, 2544)จากการศึกษาของมานัส ห่อเย็น (2548) เรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชน รอบพื้นที่กองทัพอากาศในแขวงคลองถนน เขตสายไหมกรุงเทพมหานคร พบว่า คนในชุมชนได้ตระหนักถึง อันตรายของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรวม และทำให้เกิดความร่วมมือกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง ตลอดจนการปูพื้นฐานความคิดให้เกิดจิตสำนึกของการให้อภัยกัน และการให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่รู้สึกผิดและกลับใจ ให้กำลังใจโดยไม่พูดส่อเสียดหรือพูดถึงประวัติไม่ดีของบุคคลเหล่านั้น ตลอดจนชุมชนมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆทั้งจากหน่วยงานราชการองค์กรท้องถิ่น สถานีตำรวจ สถาบันศึกษา สถาบันศาสนา ทำให้เกิดกระแสการตื่นตัวในชุมชนผู้ค้าถูกจับดำเนินคดี ผู้เสพกล้าแสดงตัว ถูกส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมระเบียบวินัย และวิชาชีพ เพื่อการประกอบอาชีพในชุมชนต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มานพ คณะโต และคณะ (2545) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดมีกิจกรรมหลัก คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด จัดนิทรรศการ อบรมนักเรียนแกนนำและกลุ่มเสี่ยง การเล่นกีฬา ดนตรี โครงการโรงงานสีขาว ในด้านชุมชน มีกิจกรรมให้ความรู้/ประชาสัมพันธ์รณรงค์ โครงการกีฬา จัดค่ายเยาวชน ส่งเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และโรงพยาบาลชุมชนเข้ารับการฝึกอบรม ผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการพบว่าปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติดในหมู่บ้านลดลง ซึ่งการดำเนินงานรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมานั้น ประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกภาคส่วน (กระทรวงสาธารณสุข, 2548)

การมีส่วนร่วม คือ การที่ทุกภาคส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสมัครใจ เห็นพ้องต้องกันที่จะดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง และเป็นกระบวนการอย่างสร้างสรรค์ โดยเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลในโครงการ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2547) อย่างไรก็ตามมีปัจจัยหลายด้าน กล่าวคือนโยบายของรัฐ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วิทยาการและเทคโนโลยี ที่ต้องจัดให้สนองต่อความต้องการ เพื่อนำไปสู่การจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วม (ประพนธ์ ปิยะรัตน์, 2534) เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ การประสานงานที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนการกำหนดนโยบาย และปัจจัยทางภูมิศาสตร์ จิตวิทยาสังคม การจัดระเบียบสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญโดยเฉพาะในการดำเนินการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการเข้าร่วมประชุม บริหารจัดการโครงการ สนับสนุนทรัพยากรประชาสัมพันธ์ ประสานงาน จัดอบรม และจัดกิจกรรมตามโครงการ ด้วยการนำศักยภาพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาชนได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านประธานอาสาสมัครสาธารณสุข ประธานเยาวชน สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าอาวาสวัดผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและเจ้าของสถานประกอบการในชุมชน รวมตัวเป็นกลุ่มพลังแผ่นดิน โดยเป็นแกนนำและเครือข่ายเพื่อรวมพลังผลักดันให้เกิดการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในชุมชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2548; องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550)

กนกศักดิ์ พูลสวัสดิ์ (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งประสบผลสำเร็จเพราะสามารถดำเนินงานกับเป้าหมายคือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ทั้งหมด โดยใช้พลังแผ่นดินคือประชาชนในการร่วมแก้ไขปัญหา และมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่ปรึกษาชี้แนะ และร่วมดำเนินการเช่นเดียวกับการศึกษาของประมวล ศรีทอง (2547) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก โดยมีกิจกรรมการเข้าร่วมรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และกิจกรรมการอบรมชี้แนะสมาชิกของครอบครัวให้เข้าใจโทษและพิษภัยของยาเสพติด และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยการไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด จนสามารถขจัดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ลงได้ และจากการศึกษาของภานุวัฒน์ ปานเกตุ และณรงค์ศักดิ์หนูสอน (2548) พบว่าในการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหาการใช้ยา

เสพติด โดยให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในดำเนินกิจกรรม และเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปส่งเสริม สนับสนุน จะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นประโยชน์ ในการป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดในเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลซึ่งเป็นระดับแกนนำในชุมชน ทั้งผู้นำอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

สุพิศ วันทะพิงค์ (2544, หน้า 65) ได้รับการวิจัย เรื่องการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกระบวนการประชาคม : ศึกษากรณีบ้านเขาโคกแม่น ตำบลทน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ พื้นที่เป้าหมาย คือ หมู่ 2 บ้านเขาโคกแม่น ตำบลทน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า หมู่บ้านโคกแม่น เป็นหมู่บ้านชนบท มีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม ในอดีตในหมู่บ้านนี้เคยเป็นที่หลบซ่อนขอโจรขโมย และของที่ถูกลักขโมยมา ชาวบ้านขาดความสามัคคี มีการเสพติดกัญชา สุราและบุหรี่ พัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางสังคม เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2527 พระธุดงค์เข้ามาอยู่บนเขาใกล้บ้าน มีบทบาทในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในปี 2541 เกิดการแพร่ระบาดของยาบ้าในหมู่บ้าน ซึ่งมีผู้ขายรายย่อยและผู้เสพ จึงเกิดกระบวนการ การก่อตัวของชุมชนเป็น ประชาชนสังคมเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน ดังนี้ เกิดความตระหนักของผู้นำและประชาชนต่อปัญหาการใช้ยาเสพติด ในหมู่บ้านทำให้ทุกฝ่ายร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน มีการรวมตัวของกลุ่มบิดา มารดา ผู้ติดยาเสพติด ผู้ใหญ่บ้านคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อหาทางบำบัดผู้ติดยาเสพติด เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา และมีการดำเนินงานที่เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน ส่งผลให้มีการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

กลไกดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดเริ่มจากผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านให้ข้อมูลแก้ผู้ปกครองจนเกิดตระหนัก และมีความคิดที่จะร่วมกันดำเนินการเพื่อตอบสนองการแก้ปัญหาส่วนกลุ่มผู้เลิกยาเสพติดมีความต้องการที่จะหยุดใช้ยาเสพติด จึงรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการจัดการให้ตนเองห่างไกลจากตัวกระตุ้นในการเสพยาอีกสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหา คือ สถาบันศาสนา โดยอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม และมีส่วนร่วมในการจัดโครงการบำบัดยาเสพติดในชุมชน

วิโรจน์ ชำนาญการ (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนอยู่ในระดับมากและความเห็นเกี่ยวกับมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นอย่างยิ่งในการที่จะช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทำให้ผลการ

ดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน และองค์กรต่าง ๆ นั้นสามารถดำเนินการปราบปรามยาเสพติดที่ผ่านมาในปี 2545–2548 นั้น ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลง จำนวนผู้ค้าลดลง ผู้เสพลดลง และทำให้เด็กและเยาวชนไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในเขตพื้นที่ตำบลเมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนอีก

พีรพันธุ์ สังข์เรือง (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ปัจจัยด้านบุคคลและเศรษฐกิจนั้นคือ อาชีพระดับการศึกษา และระดับรายได้ของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชากรในเขตเทศบาลตำบลแม่รินต่อการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลแม่รินมากเนื่องจากพบว่าประชากรที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอนุปริญญา ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นเกษตรกร ประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือเป็นพนักงานระดับล่างของบริษัทเอกชนซึ่งมีรายได้น้อย ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลตำบลแม่รินน้อยมาก เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่ของประชากรกลุ่มดังกล่าวได้ถูกนำไปทำงานเพื่อหารายได้ในการจุนเจือตนเองและครอบครัวมากกว่า เพราะช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการประชุมอบรมตลอดจนการรณรงค์ต่าง ๆ ในชุมชนเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนกลุ่มนี้ต้องทำงาน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลตำบลแม่รินได้ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัชรพงศ์ พุ่มชื่น (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานเครือข่ายชุมชนป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษาเครือข่ายชุมชนอีสานล้านนาจังหวัดราย พบว่าแม้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่เป้าหมายของเครือข่ายจะมีอยู่ แต่กลวิธีและกระบวนการมีส่วนร่วมภายในชุมชนโดยแกนนำ คณะกรรมการประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน สามารถเฝ้าระวังพร้อมทั้งจัดการกับปัญหายาเสพติดที่มีสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้เป็นอย่างดี ประการหนึ่งเครือข่ายชุมชนอีสานล้านนานั้นมีองค์กรพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพสูง ทั้งในด้านวิธีคิด การมองปัญหาที่เชื่อมโยงและวิธีการดำเนินงานที่เป็นเสมือนส่วนหนึ่งในชุมชน จึงทำให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างดียิ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนที่เกิดขึ้นในเครือข่ายชุมชนอีสานล้านนาในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งในวิธีการอันหลากหลายของชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาของสังคม ความเชื่อและความพร้อมของประชาชนที่ผ่านการมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นพลังขับเคลื่อนอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ไปสู่ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการเผชิญกับปัญหาด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

กรอบแนวคิด

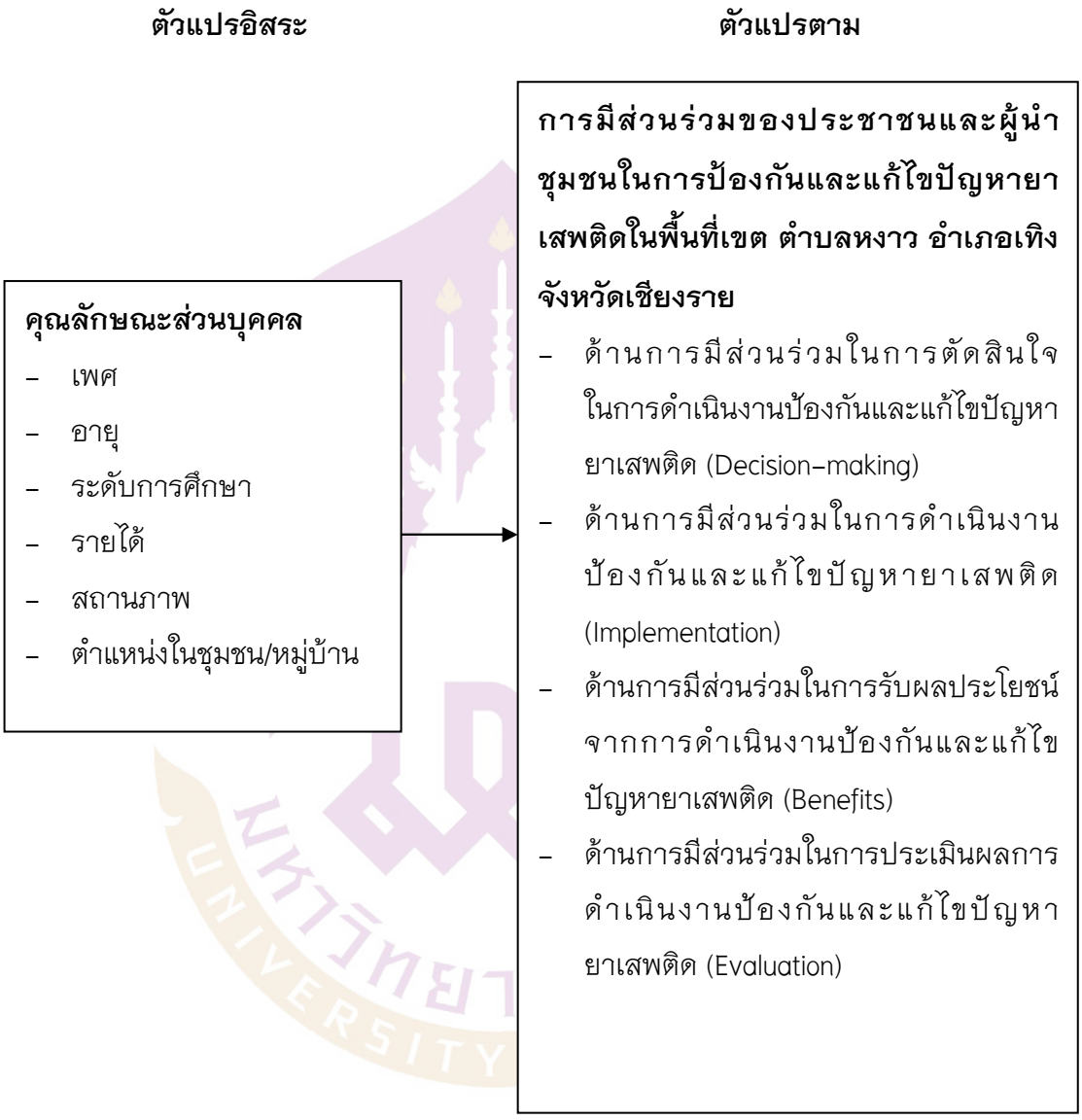

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

จากกรอบแนวความคิดในการศึกษา ผู้ศึกษาใช้แนวคิดกรอบการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision–making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร การประสานงานและการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เป็นกระบวนการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินงานศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 2,879 คน ประกอบด้วย

1. ประชาชนทั่วไป ได้แก่ ประชาชนในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ตัวแทนหลังคาเรือนๆละ 1 คน จำนวน 2,799 หลังคาเรือน รวมเป็นจำนวน 2,799 คน

2. ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 20 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 20 คน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 20 คน ประธานเยาวชนจำนวน 20 คน และประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน รวม 80 คน

- **ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้** จำนวน 351 คน ได้แก่

ประชาชนทั่วไปและผู้นำชุมชน ในเขตรับผิดชอบขององค์เทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 351 คน (คำนวณจากประชากร จำนวน 2,879 คน ตามสูตรของ Taro Yamane* โดยกำหนดความคาดเคลื่อน ±5% (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2545)

*** สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane**

$$n = \frac{N}{1 + N (e)^2}$$

โดยให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

แทนค่า

$$n = \frac{2,879}{1 + 2,879 (0.05)^2}$$

n = 351.20 ปัดเป็น 351 ตัวอย่าง

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มประชาชน จำนวน 351 คน ตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น

ตาราง 1 แสดงประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	รวมจำนวนหลังคาเรือน	กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน	อสม	ประธานเยาวชน	ชมรมผู้สูงอายุ	ประชากรทั่วไป	รวมประชากรกลุ่มตัวอย่าง
บ้านปี๊เหนือ	1	69	1	1	1	1	5	9
บ้านบุญนาค	2	102	1	1	1	1	9	13
บ้านหงาว	3	148	1	1	1	1	15	19
บ้านศาลาวาส	4	173	1	1	1	1	18	22
บ้านท่าข้าม	5	134	1	1	1	1	13	17
บ้านดอนชัย	6	171	1	1	1	1	17	21
บ้านปี๊ใต้	7	245	1	1	1	1	27	31
บ้านป่าจี้	8	118	1	1	1	1	11	15
บ้านใหม่สุขเกษม	9	78	1	1	1	1	6	10
บ้านผาลาด	10	115	1	1	1	1	10	14
บ้านสันป่าบง	11	313	1	1	1	1	35	39
บ้านหัวดง	12	137	1	1	1	1	13	17
บ้านดอนแยง	13	145	1	1	1	1	14	18
บ้านเอียน	14	226	1	1	1	1	24	28
บ้านม่วง	15	110	1	1	1	1	10	14
บ้านสันต้นเปา	16	64	1	1	1	1	4	8

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	รวมจำนวนหลังคาเรือน	กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน	อสม	ประธานเยาวชน	ชมรมผู้สูงอายุ	ประชากรทั่วไป	รวมประชากรกลุ่มตัวอย่าง
บ้านป่ายาง	17	48	1	1	1	1	2	6
บ้านต้นยาง	18	135	1	1	1	1	13	17
บ้านป่าจี้ใต้	19	136	1	1	1	1	13	17
บ้านบุญนาคพัฒนา	20	132	1	1	1	1	12	16
รวม		**2,799**	**20**	**20**	**20**	**20**	**271**	**351**
					80			

– จากนั้นดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดั้งนี้

1. ประชาชนทั่วไป จำนวน 271 คน (ที่เหลือจากกลุ่มผู้นำชุมชน) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนจำนวนหลังคาเรือน ดังแสดงในตาราง 1

2. ผู้นำชุมชนจากจำนวน 20 หมู่บ้าน ทุกคน จำนวน 80 คน ประกอบด้วย กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 20 คน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 20 คน ประธานเยาวชน จำนวน 20 คน และประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน รวม 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพและตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ลักษณะเป็นคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Ratting Scale) ตามแบบของ Likert มี 5 ระดับ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 4 ด้าน ตามแนวคิดกรอบการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) ได้แก่

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Decision–making)

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Implementation)

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Benefits)

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Evaluation)

มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ	**คะแนน**
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพะเยาไปติดต่อประสานงานกับนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. จัดเตรียมแบบสอบถามแยกไว้ตามจำนวน
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาและคณะจนครบจำนวนขนาดตัวอย่าง
4. ตรวจสอบข้อมูลและสอบถามเพิ่มกรณีที่แบบสอบถามไม่สมบรูณ์ปรับปรุงข้อมูลจนได้แบบสอบถามครบถ้วน 100%

การศึกษาครั้งนี้ ใช้เวลาในการศึกษา 11 เดือน ระหว่างเดือน มิถุนายน 2554 ถึงเดือนพฤษภาคม 2555 ตามแผนการดำเนินการศึกษา ดังนี้

ตาราง 2 แสดงแผนการดำเนินการศึกษา

กิจกรรม	ปี 2554							ปี 2555				
	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค
1. ปรึกษาหัวเรื่อง I.S.	↔											
2. พิจารณาการจัดทำโครงร่าง I.S.		↔	↔									
3. ส่งรูปเล่มโครงร่าง I.S. ฉบับสมบูรณ์ ณ สำนักงานการศึกษาภาคพิเศษ (อนุมัติหัวข้อแล้ว)				↔								
4. พิจารณาเครื่องมือเก็บข้อมูล I.S.					↔							
5. ปรับปรุงเครื่องมือและสถิติที่ใช้วิเคราะห์					↔							
6. เก็บข้อมูล						↔	↔	↔				
7. พิจารณาสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล									↔	↔		

ตาราง 2 (ต่อ)

กิจกรรม	ปี 2554							ปี 2555				
	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค
8.ตรวจสอบโครงร่าง I.S. ฉบับสมบูรณ์ (บทที่ 1 – 4)									↔			
9.ส่งร่าง I.S. ฉบับสมบูรณ์ (บทที่ 1 – 4) ณ วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง										↔		
10.สัมมนา I.S.										↔		
11.ประชุมวิชาการ “เสนอผลงาน I.S.”											↔	
12.ส่งผลงาน I.S. ฉบับสมบูรณ์												↔

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาประมวลผลข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่ออธิบายผลการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพ ตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้าน) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบตรวจสอบรายการค่าความถี่ (จำนวน) และร้อยละ ในการอธิบายความ

2. ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ตัดสิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยกำหนดเป็น 5 ระดับ โดยพิจารณาคะแนนเฉลี่ย ตามเกณฑ์ ได้แก่ (ประภาพรรณ เส็งวงศ์, 2550, หน้า 260)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สูตรค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\overline{X}$) ใช้สูตรนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

สูตร $\overline{X} = \frac{\Sigma X}{n}$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

n แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

สูตรค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation หรือ S.D.) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

สูตร $S.D. = \sqrt{\frac{n\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{n(n-1)}}$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ΣX แทน ผลรวมคะแนนยกกำลังสอง

ΣX^2 แทน กำลังสองของคะแนนผลรวม

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด วิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปเป็นความเรียง ในการอธิบายความ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ได้แก่ ประชาชนทั่วไป จำนวน 271 คน และ ผู้นำชุมชนจากจำนวน 20 หมู่บ้าน ทุกคน จำนวน 80 คน ประกอบด้วย กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข ประธานเยาวชน และประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Decision–making) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Implementation) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Benefits) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Evaluation) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบตรวจสอบรายการค่าความถี่ (จำนวน) และร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยายโดย แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังปรากฏในตาราง 2 ถึง ตาราง 12

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	157	44.73
หญิง	194	55.27
รวม	**351**	**100.00**

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 55.27 และเป็นเพศชาย จำนวน 157 คิดเป็นร้อยละ 44.73

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	29	8.26
21 – 30 ปี	83	23.65
31 – 40 ปี	71	20.23
41 – 50 ปี	97	27.63
51 ปี ขึ้นไป	71	20.23
รวม	**351**	**100.00**

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 41–50 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 27.63 รองลงมา อายุ 21–30 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 23.65 อายุ31–40 ปี และ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 20.23 เท่ากัน อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.26

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	7	1.99
ประถมศึกษา	62	17.66
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	1.43
มัธยมศึกษาตอนปลาย,ปวช.	83	23.65
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	9	2.56
ปริญญาตรี	158	45.02
สูงกว่าปริญญาตรี	27	7.69
รวม	**351**	**100.00**

จากตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 45.02 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช. จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 23.65 ประถมศึกษา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 17.66 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.56 ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.99 และ มัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.43 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	85	24.22
5,001 – 10,000 บาท	137	39.03
10,001 – 15,000 บาท	16	4.56
15,001 – 20,000 บาท	52	14.81
20,001 – 25,000 บาท	31	8.83
25,001 บาทขึ้นไป	30	8.55
รวม	**351**	**100.00**

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001–10,000 บาท จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 39.03 รองลงมา รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 24.22 รายต่อเดือน 15,001–20,000 บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.81 รายได้ต่อเดือน 20,001–25,000 บาท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83 รายได้ต่อเดือน 25,001 บาทขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.55 และ รายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.56 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
โสด	137	39.03
แต่งงาน	156	44.44
หม้าย/หย่า/แยก	58	16.53
รวม	**351**	**100.00**

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ส่วนใหญ่มีสถานภาพแต่งงาน จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 รอลงมาโสด จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 39.03 และ หม้าย/หย่า/แยก จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 16.53

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้าน

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้าน		
ประชาชนทั่วไป	271	77.20
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	20	5.70
ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข	20	5.70
ประธานเยาวชน	20	5.70
ประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ	20	5.70
รวม	**351**	**100.00**

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ส่วนใหญ่มีตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้านประชาชนทั่วไป จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 77.20 รองลงมากำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข/ประธานเยาวชน/ประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70 เท่ากัน

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตพื้นที่ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในภาพรวม

ด้าน	ข้อความ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.49	0.71	ปานกลาง
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.42	0.80	ปานกลาง
3	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.88	0.82	มาก
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.43	0.81	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ย	**3.56**	**0.62**	**มาก**

จากตาราง 9 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.56) เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 3.88) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$ = 3.49) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

($\overline{X}$ = 3.43) ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$ = 3.42) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 10 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ การปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	14 (3.99)	188 (53.56)	129 (36.75)	20 (5.69)	0 (0.00)	3.56	0.66	มาก
2	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน	19 (5.41)	169 (48.15)	124 (35.33)	39 (11.11)	0 (0.00)	3.48	0.76	ปานกลาง

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตั้งเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน	26 (7.41)	166 (42.29)	133 (37.89)	26 (7.41)	0 (0.00)	3.55	0.74	มาก
4	ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการพัฒนา ตลอดจนพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน	31 (8.83)	131 (37.32)	151 (43.02)	38 (10.83)	0 (0.00)	3.44	0.80	ปานกลาง

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
5	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชน	29 (8.26)	131 (37.32)	149 (42.45)	39 (11.11)	3 (0.85)	3.41	0.83	ปานกลาง
6	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการใช้ทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน	49 (3.96)	131 (37.32)	128 (36.47)	37 (10.54)	6 (1.71)	3.51	0.92	มาก
	รวมเฉลี่ย						**3.49**	**0.71**	**ปานกลาง**

จากตาราง 10 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.49) เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$ =3.56) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตั้งเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$ =3.55) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการใช้ทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้

เป็นประโยชน์ต่อการสร้างอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$ =3.51) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$ =3.48) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการพัฒนา ตลอดจนพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน ($\overline{X}$ =3.44) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบาย แผนงานหรือโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชน ($\overline{X}$ =3.41) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 11 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1	ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน	48 (13.68)	135 (38.46)	127 (36.18)	41 (11.68)	0 (0.00)	3.54	0.87	มาก
2	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การเดินรณรงค์ จัดบอร์ดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด	46 (13.11)	140 (39.89)	114 (32.48)	51 (14.53)	0 (0.00)	3.52	0.90	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เรื่องโทษและพิษภัย/ผลกระทบของยาเสพติดในชุมชน	34 (9.69)	115 (32.76)	150 (42.74)	52 (14.81)	0 (0.00)	3.37	0.85	ปานกลาง
4	ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตแก่เยาวชน เช่น การแข่งขันกีฬา เต้นแอโรบิค เล่นดนตรี ร้องเพลง ฟัง บรรยายธรรมะ การบำเพ็ญประโยชน์	38 (10.83)	125 (35.61)	150 (42.74)	37 (10.54)	1 (0.28)	3.46	0.83	ปานกลาง

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
5	ท่านมีส่วนร่วมในการแนะนำช่วยเหลือแก่ผู้ติดยาเสพติดในการแนะนำด้านการเรียน การฝึกอาชีพและจัดหางาน	31 (8.83)	109 (31.05)	156 (44.44)	54 (15.38)	1 (0.28)	3.33	0.85	ปานกลาง
6	ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดยาเสพติด	31 (8.83)	106 (30.20)	150 (42.73)	61 (17.38)	3 (0.85)	3.29	0.88	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ย						**3.42**	**0.80**	**ปานกลาง**

จากตาราง 11 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.42) เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน ($\overline{X}$ =3.54) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การเดินรณรงค์ จัดบอร์ดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด ($\overline{X}$ =3.52) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตแก่เยาวชน เช่น การแข่งขันกีฬาเต้นแอโรบิค เล่นดนตรี ร้องเพลง ฟังบรรยายธรรมะ การบำเพ็ญประโยชน์ ($\overline{X}$ =3.46) ปฏิบัติ

อยู่ในระดับปานกลาง ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เรื่องโทษและพิษภัย/ผลกระทบของยาเสพติดในชุมชน ($\overline{X}$ =3.37) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ท่านมีส่วนร่วมในการแนะนำ ช่วยเหลือแก่ผู้ติดยาเสพติดในการแนะนำด้านการเรียน การฝึกอาชีพและจัดหางาน ($\overline{X}$ =3.33) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดยาเสพติด ($\overline{X}$ =3.29) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 12 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1	ท่านและคนในชุมชนสามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากปัญหายาเสพติด	111 (31.62)	166 (47.29)	60 (17.09)	14 (3.99)	0 (0.00)	4.07	0.80	มาก
2	ท่านและคนในชุมชนมีความมั่นคงรวมถึงมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	73 (20.80)	159 (45.30)	100 (28.49)	19 (5.41)	0 (0.00)	3.81	0.82	มาก
3	ท่านและคนในชุมชนมีความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ไม่เกิดความกลัวและความหวาดระแวง	80 (22.79)	144 (41.03)	101 (28.77)	25 (7.12)	1 (2.28)	3.79	0.89	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4	ท่านและคนในชุมชนได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ	84 (23.93)	149 (42.45)	94 (26.78)	23 (6.55)	1 (0.28)	3.83	0.88	มาก
5	ท่านและคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	80 (22.79)	173 (49.29)	73 (20.80)	25 (7.12)	0 (0.00)	3.88	0.84	มาก
6	ท่านและคนในชุมชนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข	80 (22.79)	175 (49.86)	71 (20.23)	25 (7.12)	0 (0.00)	3.88	0.82	มาก
	รวมเฉลี่ย						**3.88**	**0.82**	**มาก**

จากตาราง 12 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.88) เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ท่านและคนในชุมชนสามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$ =4.07) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านและคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและท่านและคนในชุมชนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ($\overline{X}$ =3.88) ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเท่ากัน ท่านและคนในชุมชนได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ ($\overline{X}$ =3.83) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านและคนในชุมชนมีความมั่นคงรวมถึงมีความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพย์สิน ($\overline{X}$ =3.81) ปฏิบัติอยู่ในระดับมากและท่านและคนในชุมชนมีความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ไม่เกิดความกลัวและความหวาดระแวง ($\overline{X}$ =3.79) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ตาราง 13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน	46 (13.10)	135 (38.46)	137 (39.03)	31 (8.83)	2 (0.57)	3.55	0.85	มาก
2	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน	30 (8.55)	178 (50.71)	93 (26.50)	42 (11.97)	8 (2.28)	3.51	0.89	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3	ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด เพื่อนำไปประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน	20 (5.70)	155 (44.16)	125 (35.61)	42 (11.97)	9 (2.56)	3.38	0.86	ปานกลาง
4	ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลจำนวนของผู้ติดยาเสพติด เช่น เยาวชนติดยาเสพติดมากขึ้นหรือลดลง	19 (5.41)	146 (41.60)	117 (33.33)	57 (16.24)	12 (3.42)	3.29	0.92	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ย						**3.43**	**0.81**	**ปานกลาง**

จากตาราง 13 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.43) เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ($\overline{X}$ =3.55) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$ =3.51) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด เพื่อนำไปประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$ =3.38) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลจำนวนของผู้ติดยาเสพติด เช่น เยาวชนติดยาเสพติดมากขึ้นหรือลดลง ($\overline{X}$ =3.29) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและ ผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหา ได้แก่

- การรับรู้และความตระหนักในการประชุมในชุมชนน้อย
- ขาดข้อมูลในการตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน
- ประชาชนคิดว่าเป็นหน้าที่หลักของรัฐที่ต้องดำเนินการให้กับประชาชน ในการดำเนินงานทั้งด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ขาดความเชื่อถือในแกนนำ
- ขาดแกนนำ แกนนำไม่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ ได้แก่

- ควรมีการประสานงาน และส่งต่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านช่องทางการประชุมและพูดคุย
- ประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างจริงจังให้มากขึ้น และใช้สื่อที่เห็นได้ง่ายและชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันมีสัญญาณว่าปัญหายาเสพติดอาจมีความรุนแรงมากขึ้น
- มีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง เพื่อให้การปรึกษาในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหา ได้แก่

- สื่อประชาสัมพันธ์ ชำรุด ทำให้การประชาสัมพันธ์ได้น้อย
- สื่อประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งพิมพ์ในการเผยแพร่ไม่เพียงพอ
- ขาดการสนับสนุนด้านบุคคล ในการจัดกิจกรรม การให้ความรู้ผ่านเสียงตามสายในชุมชน

– การนำทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าจากองค์กรในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์น้อย เช่น พระสงฆ์ อาสาสมัครต่าง ๆ ผู้นำเยาวชน

– นโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการนำไปสู่เรื่องการใช้ยาเสพติด คือมีการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสุราเสรีขึ้นในชุมชน

– ขาดการประสานงานเพื่อร่วมมือการดำเนินงานจากภาครัฐ และเอกชน ในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง

– การขาดแรงจูงใจในการทำงานที่เพิ่มขึ้น

– ขาดงบประมาณ ในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในชุมชน

– ระเบียบปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการไม่สอดคล้องหรือไม่ตอบสนองกับความต้องการจากประชาชน ซึ่งส่งผลต่อความเบื่อหน่าย จึงไม่อยากที่จะติดต่อขอความร่วมมือ ทำให้ขาดการประสานงานระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้มีแหล่งมั่วสุมในชุมชน เช่น ร้านเกมส์

– ขาดการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมร้านเกมส์ และการควบคุมร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา

– ขาดการสนับสนุน ในด้านงบประมาณ และกำลังคนในการเข้าร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ

– ขาดความต่อเนื่องในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจแก่เยาวชน

– ขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมรณรงค์ เนื่องจากประชาชนต้องประกอบอาชีพเพื่อดูแลคนในครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาไปร่วมในการรณรงค์ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ ได้แก่

– ควรมีการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้ความช่วยเหลือด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

– จัดการอบรม ให้ความรู้แก่ทุกกลุ่มวัย เพื่อดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชนในชุมชน

– ควรส่งเสริมพัฒนาศักยภาพสื่อบุคคลในชุมชนให้มีบทบาทในสื่อสารประชาสัมพันธ์การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น

– ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีเวทีแสดงความคิดความอ่าน ถึงความต้องการให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบและควรเชิญเยาวชนเข้าร่วมประชุม เสวนาในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีเวทีในการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างถูกต้อง

– ควรดำเนินการปราบปรามควบคู่ไปกับการป้องกันในเรื่องของบุหรี่และสุราที่มีผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง

– รัฐบาลไม่ส่งเสริมการผลิตสุราเสรี

– การเป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่ใช้ยาเสพติด รวมทั้งบุหรี่ สุรา

– ควรมีการประสานงานทุกภาคส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

– ให้รางวัลบุคคล หน่วยงาน องค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด

– หน่วยงานภาครัฐควรบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเข้มแข็งต่อผู้ฝ่าฝืนกระทำผิดในการควบคุมร้านเกมส์ และร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา

– จัดตั้งคณะกรรมการในหมู่บ้านสอดส่องดูแล เฝ้าระวังการกระทำผิดอันที่จะนำไปสู่ปัญหายาเสพติด ดำเนินการตักเตือนและอบรมเจ้าของร้านเกมส์ ร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา

– สนับสนุนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงบประมาณแก่กลุ่มแกนนำ ในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

– ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชน ควรทำกับเยาวชนให้ทั่วถึง ต่อเนื่องทุกพื้นที่ในโรงเรียน ในชุมชน ในสถานประกอบการ รวมทั้งในส่วนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

– ส่งเสริมให้มีการแข่งขันกีฬาในหมู่บ้าน ในตำบล และอำเภอทุกเดือนโดยสนับสนุนงบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

– จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลบุตรหลานอย่างถูกต้อง

– ควรจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ ควรจะทำให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน ในฤดูที่ว่างจากการทำงาน

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหา ได้แก่

– ประชาขนในชุมชนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดคิดว่าไม่ใช่ปัญหาของตนหรือคนในครอบครัว

– พ่อแม่ ผู้ปกครองผู้เสพติดยาและสารเสพติดไม่ยอมรับว่าลูกหลานของตนติดยา ปกป้องลูกหลานด้วยการปกปิดข้อมูล

ข้อเสนอแนะ ได้แก่

- ควรสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงปัญหายาเสพติดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวอาจส่งผลกระทบถึงครอบครัวประชาชนทุกคนหากไม่ช่วยกันป้องกัน
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกครอบครัว มีส่วนร่วมในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดต่างๆในชุมชน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหา ได้แก่

- การติดตามและประเมินผลดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดยังทำได้ไม่ต่อเนื่อง
- การจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการใช้เวลายังไม่เหมาะสมประชาชนบางส่วนจึงไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้

ข้อเสนอแนะ ได้แก่

- ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างต่อเนื่อง ทุกเดือน ด้วยวิธีหลากหลาย ทั้งแบบสอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย จัดเวที
- ควรจัดเวทีในช่วงที่ประชาชนอยู่พร้อมหน้ากันในช่วงว่างจากงานอาชีพหรือช่วงเย็น/กลางคืน ตามวิถีชีวิตของคนในชุมชนและควรกระตุ้นให้ประชาชนทุกกลุ่มทุกครอบครัวเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ได้แก่ ประชาชนทั่วไป จำนวน 271 คน และ ผู้นำชุมชนจากจำนวน 20 คน จำนวน 80 คน ประกอบด้วย กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข ประธานเยาวชน และประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนที่ ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Decision–making) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Implementation) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Benefits) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (Evaluation) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ แบบตรวจสอบรายการค่าความถี่ (จำนวน) และร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสรุปเป็นความเรียง ในการอธิบายความ ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.27 เป็นเพศชาย ร้อยละ 44.73 มีอายุ 41–50 ปี ร้อยละ 27.63 รองลงมา 21–30 ปี ร้อยละ 23.65 ระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี ร้อยละ 45.02 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย,ปวช. ร้อยละ 23.65 รายได้ต่อเดือน 5,001–10,000 บาท ร้อยละ 39.03 รองลงมา ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 24.22 สถานภาพสมรส แต่งงาน ร้อยละ 44.44 รองลงมาโสด 39.03 ตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้าน ประชาชนทั่วไป ร้อยละ 77.20 รองลงมา กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข ประธานเยาวชน และ ประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ จำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 5.70

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.56) เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$=3.88) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$=3.49) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$=3.43) ปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$=3.42) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นด้านๆ พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$ = 3.56) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตั้งเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$ = 3.55) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการใช้ทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$=3.51) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$=3.48) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการพัฒนาตลอดจนพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน($\overline{X}$=3.44) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบาย แผนงานหรือโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชน ($\overline{X}$=.41) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน ($\overline{X}$=3.54) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การเดินรณรงค์ จัดบอร์ดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด ($\overline{X}$=3.52) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตแก่เยาวชน เช่น การแข่งขันกีฬา เต้นแอโรบิค เล่นดนตรี ร้องเพลง ฟังบรรยายธรรมะ การบำเพ็ญประโยชน์ ($\overline{X}$ =3.46) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เรื่องโทษและพิษภัย/ผลกระทบของยาเสพติดในชุมชน ($\overline{X}$ =3.37) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ท่านมีส่วนร่วมในการแนะนำ ช่วยเหลือแก่ผู้ติดยาเสพติดในการแนะนำด้านการเรียน การฝึกอาชีพและจัดหางาน ($\overline{X}$ =3.33) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดยาเสพติด ($\overline{X}$ =3.29) ปฏิบัติอยู่ใน ระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ ท่านและคนในชุมชนสามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากปัญหายาเสพติด ($\overline{X}$ =4.07) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านและคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ ท่านและคนในชุมชนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ($\overline{X}$ =3.88) ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเท่ากัน ท่านและคนในชุมชนได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ ($\overline{X}$ =3.83) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านและคนในชุมชนมีความมั่นคงรวมถึงมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\overline{X}$ =3.81) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และท่านและคนในชุมชนมีความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ไม่เกิดความกลัวและความหวาดระแวง ($\overline{X}$ =3.79) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ($\overline{X}$ =3.55) ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$ =3.51)ปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด เพื่อนำไปประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\overline{X}$ =3.38) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลจำนวนของผู้ติดยาเสพติด เช่น เยาวชนติดยาเสพติดมากขึ้นหรือลดลง ($\overline{X}$ =3.29) ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและ ผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

พบปัญหา ดังนี้ การรับรู้และความตระหนักในการประชุมในชุมชนน้อย ขาดข้อมูลในการตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ประชาชนคิดว่าเป็นหน้าที่หลักของรัฐที่ต้องดำเนินการให้กับประชาชนในการดำเนินงานทั้งด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ขาดความเชื่อถือในแกนนำ ขาดแกนนำ และแกนนำไม่เข้มแข็ง

มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการประสานงาน และส่งต่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านช่องทางการประชุมและพูดคุยประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างจริงจังให้มากขึ้น และใช้สื่อที่เห็นได้ง่ายและชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันมีสัญญาณว่าปัญหายาเสพติดอาจมีความรุนแรงมากขึ้น และมีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง เพื่อให้การปรึกษาในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

พบปัญหา ดังนี้ สื่อประชาสัมพันธ์ ชำรุด ทำให้การประชาสัมพันธ์ได้น้อย สื่อประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งพิมพ์ในการเผยแพร่ไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนด้านบุคคล ในการจัดกิจกรรม การให้ความรู้ผ่านเสียงตามสายในชุมชน การนำทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าจากองค์กรในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์น้อย เช่น พระสงฆ์ อาสาสมัครต่าง ๆ ผู้นำเยาวชน นโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการนำไปสู่เรื่องการใช้ยาเสพติด คือมีการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสุราเสรีขึ้นในชุมชน ขาดการประสานงานเพื่อร่วมมือการดำเนินงานจากภาครัฐ และเอกชน ในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง การขาดแรงจูงใจในการทำงานที่เพิ่มขึ้นขาดงบประมาณ ในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ระเบียบปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการไม่สอดคล้องหรือไม่ตอบสนองกับความต้องการจากประชาชน ซึ่งส่งผลต่อความเบื่อหน่าย จึงไม่อยากที่จะติดต่อขอความร่วมมือทำให้ขาดการประสานงานระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้มีแหล่งมั่วสุมในชุมชน เช่น ร้านเกมส์ ขาดการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมร้านเกมส์ และการควบคุมร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่สุราขาดการสนับสนุน ในด้านงบประมาณ และกำลังคนในการเข้าร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจแก่เยาวชน และขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมรณรงค์ เนื่องจากประชาชนต้องประกอบอาชีพเพื่อดูแลคนในครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลา ไปร่วมในการรณรงค์ต่าง ๆ

มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้ความช่วยเหลือด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จัดการอบรม ให้ความรู้แก่ทุกกลุ่มวัย เพื่อดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชนในชุมชน ควรส่งเสริมพัฒนาศักยภาพสื่อบุคคลในชุมชนให้มีบทบาทในสื่อสารประชาสัมพันธ์การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีเวทีแสดงความคิดความอ่าน ถึงความต้องการให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบและควรเชิญเยาวชนเข้าร่วมประชุม เสวนาในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีเวทีในการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างถูกต้อง ควรดำเนินการปราบปรามควบคู่ไปกับการป้องกันในเรื่องของบุหรี่และสุราที่มีผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง รัฐบาลไม่ส่งเสริมการผลิตสุราเสรีการเป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่ใช้ยาเสพติด รวมทั้งบุหรี่ สุรา ควรมีการประสานงานทุกภาคส่วนระหว่างภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้รางวัลบุคคล หน่วยงาน องค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด หน่วยงานภาครัฐควรบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเข้มแข็งต่อผู้ฝ่าฝืนกระทำผิดในการควบคุมร้านเกมส์และร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา จัดตั้งคณะกรรมการในหมู่บ้านสอดส่องดูแล เฝ้าระวังการกระทำผิดอันที่จะนำไปสู่ปัญหายาเสพติด ดำเนินการตักเตือนและอบรมเจ้าของร้านเกมส์ร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา สนับสนุนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงบประมาณแก่กลุ่มแกนนำในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชน ควรทำกับเยาวชนให้ทั่วถึง ต่อเนื่องทุกพื้นที่ในโรงเรียน ในชุมชน ในสถานประกอบการรวมทั้งในส่วนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ส่งเสริมให้มีการแข่งขันกีฬาในหมู่บ้าน ในตำบลและอำเภอทุกเดือนโดยสนับสนุนงบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลบุตรหลานอย่างถูกต้อง และควรจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ ควรจะทำให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน ในฤดูที่ว่างจากการทำงาน

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

พบปัญหา ดังนี้ ประชาชนในชุมชนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดคิดว่าไม่ใช่ปัญหาของตนหรือคนในครอบครัว และพ่อแม่ ผู้ปกครองผู้เสพติดยาและสารเสพติดไม่ยอมรับว่าลูกหลานของตนติดยาปกป้องลูกหลานด้วยการปกปิดข้อมูล

มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงปัญหายาเสพติดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวอาจส่งผลกระทบถึงครอบครัวประชาชนทุกคนหากไม่

ช่วยกันป้องกันและควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกครอบครัวมีส่วนร่วมในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดต่างๆในชุมชน

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

พบปัญหา ดังนี้ การติดตามและประเมินผลดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ยังทำได้ไม่ต่อเนื่อง และการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการใช้เวลายังไม่เหมาะสมประชาชนบางส่วนจึงไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้

มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างต่อเนื่อง ทุกเดือน ด้วยวิธีหลากหลาย ทั้งแบบสอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย จัดเวที และ ควรจัดเวทีในช่วงที่ประชาชนอยู่พร้อมหน้ากันในช่วงว่างจากงานอาชีพหรือช่วงเย็น/กลางคืน ตามวิถีชีวิตของคนในชุมชนและควรกระตุ้นให้ประชาชนทุกกลุ่มทุกครอบครัวเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้มีจัดการรณรงค์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ได้แก่ การรณรงค์ต่อต้านสารเสพติดในชุมชนวันต่อต้านยาเสพติดโลก จัดกิจกรรมรณรงค์ต้านสารเสพติดร่วมกับชุมชน โดยจัดให้มีการเดินรณรงค์ จัดบอร์ดนิทรรศการ จัดการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด ผลิตสื่อรณรงค์ป้องกันสารเสพติดร่วมกับชุมชน และเผยแพร่เอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโทษของสารเสพติดสู่ชุมชน ใช้หลักคำสอนทางศาสนาแก้ปัญหาสารเสพติดร่วมกับชุมชน ตลอดจนการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้คนในชุมชนทุกกลุ่มทั้งระดับผู้นำ อาสาสมัคร แกนนำต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษา วัยรุ่นได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ประชาชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับคำกล่าวของ ถนัด ใบยา (2541) ที่ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารที่ดี แลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็นต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลข่าวสารที่ดีในการตัดสินใจ เป็นข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของชุมชน ตลอดจนตั้งคำถามเพื่อการแสวงหาข้อมูลและมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจโดยการได้รับความสะดวก และทางเลือกในการใช้ช่องทางการสื่อสาร จากการมีโอกาสได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สนับสนุน ผลการศึกษาครั้งนี้เทศบาลตำบลหงาวก็ได้ ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร มีการติดต่อสื่อสารที่ดี เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ ร่วมรับรู้ผลประโยชน์ของการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเช่นกันนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของวิโรจน์ ชำนาญการ (2549) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับการศึกษาของ ประมวล ศรีทอง (2547) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับมาก โดยมีกิจกรรมการเข้าร่วมรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และกิจกรรมการอบรมชี้แนะสมาชิกของครอบครัวให้เข้าใจโทษและพิษภัยของยาเสพติด และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยการไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด จนสามารถขจัดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ลงได้ ทั้งนี้เพราะว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญและเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งทุกหน่วยงานและทุกพื้นที่ต้องนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานรวมทั้งเทศบาลตำบลหงาวเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดตามนโยบาลรัฐบาลอย่างจริงจังด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชาชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าเทศบาลตำบลหงาว ได้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจประชาชนและผู้นำชุมชน ให้ได้รับรู้ประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเป็นอย่างดี ได้ใช้

บุคคลในชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรที่ร่วมกันป้องกันสารเสพติด มอบหมายงานแก่ผู้รับผิดชอบของเทศบาลในการประสานงานเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดร่วมกับชุมชนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างท้องถิ่นกับชุมชน ประสานความร่วมมือจากองค์กรภายนอกในการป้องกันสารเสพติด จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน จัดโครงการเยี่ยมบ้านเพื่อป้องกันยาเสพติด และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในวางแผนและจัดกิจกรรมการป้องกันสารเสพติดในชุมชน ทำให้รู้สึกว่ามีความเป็นเจ้าของปัญหามีความสามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากปัญหายาเสพติด มีความมั่นคงรวมถึงมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ไม่เกิดความกลัวและความหวาดระแวง ได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและรู้สึกว่ามีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (อ้างใน นิรุธ ประสิทธิเมตต์, 2540) ได้สรุปปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ คือ ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนใหญ่จะมีเหตุผลที่สำคัญคือ ประการแรก มองเห็นว่าจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าว หรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้เทศบาลตำบลหงาวก็ได้ให้ประชาชนได้รับรู้ผลประโยชน์ของการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเช่นกัน

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชาชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าเทศบาลตำบลหงาวจะได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมต่างๆ มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน และมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นอย่างดีแล้วก็ตามแต่ระดับการมีส่วนร่วมในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็เพราะว่ายังมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน มีส่วนร่วมในการหาวิธีการพัฒนา ตลอดจนพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนในการวางนโยบาย แผนงานหรือโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชนยังอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับขั้นตอนในการมีส่วนร่วมขององค์การอนามัยโลก (WHO:1999 อ้างใน จิตตกาญจน์ บุญส่งสวัสดิ์, 2547) ได้แบ่ง ขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน สำหรับขั้นตอนที่ 1 คือ การวางแผน (Planning) นั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา

จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญคือ ตัดสินใจด้วย ซึงเทศบาลตำบลหงาวยังไม่สามารถดำเนินได้ดีในขั้นตอนดังกล่าวจึงทำให้การมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชาชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในการศึกษาครั้งนี้เทศบาลตำบล หงาว ได้ส่งเสริมการมีส่วนของชุมชนในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน การส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การเดินรณรงค์ จัดบอร์ดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด เป็นอย่างดี แต่ในบางประเด็นเทศบาลตำบลหงาวยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เรื่องโทษและพิษภัย/ผลกระทบของยาเสพติดในชุมชน การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตแก่เยาวชน เช่น การแข่งขันกีฬา เต้นแอโรบิค เล่นดนตรี ร้องเพลง ฟังบรรยายธรรมะ การบำเพ็ญประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการแนะนำ ช่วยเหลือแก่ผู้ติดยาเสพติดในการแนะนำด้านการเรียน การฝึกอาชีพและจัดหางานและการมีส่วนร่วมในกาประชาสัมพันธ์ให้ผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดยาเสพติด ทำให้การมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับกนกศักดิ์ พูลสวัสดิ์ (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ตามนโยบายการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งประสบผลสำเร็จเพราะสามารถดำเนินงานกับเป้าหมายคือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ทั้งหมด โดยใช้พลังแผ่นดินคือประชาชนในการร่วมแก้ไขปัญหา และมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่ปรึกษาชี้แนะ และร่วมดำเนินการ นอกจากนี้ทั้งสองพื้นที่จะต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงินและการบริหารอีกด้วย ตามขั้นตอนในการมีส่วนร่วมองค์การอนามัยโลก (WHO:1999 อ้างใน จิตตกาญจน์ บุญส่งสวัสดิ์, 2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ในขั้นตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงินและการบริหาร ซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ ประชาชนและผู้นำชุมชน อยู่ในระดับมากต่อไป

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชาชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในการศึกษาครั้งนี้เทศบาลตำบลหงาวได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม

ต่างๆที่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นอย่างดี แต่ในบางประเด็นเทศบาลตำบลหงาว ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด เพื่อนำไปประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลจำนวนของผู้ติดยาเสพติด เช่น เยาวชนติดยาเสพติดมากขึ้นหรือลดลง ทำให้การมีส่วนร่วมโดยรวมในด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ยังมีบางประเด็นที่ต้องมาพิจารณาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประเด็นปัญหา ได้แก่ การรับรู้และความตระหนักในการประชุมในชุมชนน้อย ขาดข้อมูลในการตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ประชาชนคิดว่าเป็นหน้าที่หลักของรัฐที่ต้องดำเนินการให้กับประชาชน ในการดำเนินงานทั้งด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ขาดความเชื่อถือในแกนนำ ขาดแกนนำ และแกนนำไม่เข้มแข็ง สอดคล้องกับนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ที่ได้จำแนกปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคจากฝ่ายที่ควรจะเข้ามีส่วนร่วม เนื่องจากไม่ทราบเรื่องการให้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ทราบว่ามีกิจกรรมนั้น และปัญหาและอุปสรรคจากการสื่อสาร เนื่องจาก 1) การมีส่วนร่วมจะเริ่มขึ้นเมื่อประชาชนได้รับข่าวสาร เข้าไปเป็นที่ปรึกษาและเป็นตัวแทนของชุมชนที่มีส่วนร่วมตัดสินใจ2) การมีส่วนร่วมจะเพิ่มไปยังบุคคลกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น เมื่อต่างฝ่ายมีข้อมูลในเรื่องนั้น ๆ ใกล้เคียงกัน 3) ขาดข้อมูลพื้นฐานอย่างเพียงพอ จึงควรจำแนกประชาชนในท้องถิ่นเป็นกลุ่มผู้สนใจแต่ละเรื่องให้ชัดเจน และ 4) การขาดข้อมูลอย่างเพียงพออาจทำให้การแสดงความคิดเห็นเป็นไปโดยใช้อารมณ์ มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ควรมีการประสานงาน และส่งต่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านช่องทางการประชุมและพูดคุย ประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างจริงจังให้มากขึ้น และใช้สื่อที่เห็นได้ง่ายและชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันมีสัญญาณว่าปัญหายาเสพติดอาจมีความรุนแรงมากขึ้น และมีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงเพื่อให้การปรึกษาในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับถนัด ใบยา (2541) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ปัจจัย

ทางด้านการติดต่อสื่อสาร กล่าวคือ การติดต่อสื่อสารที่ดี แลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็นต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลข่าวสารที่ดีในการตัดสินใจ เป็นข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของชุมชน ตลอดจนตั้งคำถามเพื่อการแสวงหาข้อมูลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับเพ็ญศรี เปลี่ยนขำ (2542) ที่กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ การประสานงานที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนการกำหนดนโยบาย และปัจจัยทางภูมิศาสตร์ จิตวิทยาสังคม การจัดระเบียบสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญโดยเฉพาะในการดำเนินการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการเข้าร่วมประชุม บริหารจัดการโครงการ สนับสนุนทรัพยากร ประชาสัมพันธ์ ประสานงาน จัดอบรมและจัดกิจกรรมตามโครงการ ด้วยการนำศักยภาพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนภาคประชาชนได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านประธานอาสาสมัครสาธารณสุข ประธานเยาวชน สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าอาวาสวัดผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและเจ้าของสถานประกอบการในชุมชน รวมตัวเป็นกลุ่มพลังแผ่นดิน โดยเป็นแกนนำและเครือข่ายเพื่อรวมพลังผลักดันให้เกิดการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในชุมชน ทำนองเดียวกับพิศ วันทะพิงค์ (2544, หน้า 65) ที่ศึกษาเรื่อง การแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกระบวนการประชาคม : ศึกษากรณีบ้านเขาโคกแม่น ตำบลทน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า กลไกดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดเริ่มจากผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านให้ข้อมูลแก้ผู้ปกครองจนเกิดตระหนัก และมีความคิดที่จะร่วมกันดำเนินการเพื่อตอบสนองการแก้ปัญหาส่วนกลุ่มผู้เลิกยาเสพติดมีความต้องการที่จะหยุดใช้ยาเสพติด จึงรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการจัดการให้ตนเองห่างไกลจากตัวกระตุ้นในการเสพยาอีกสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหา คือ สถาบันศาสนา โดยอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม และมีส่วนร่วมในการจัดโครงการบำบัดยาเสพติดในชุมชน

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประเด็นปัญหา ได้แก่ สื่อประชาสัมพันธ์ ชำรุด ทำให้การประชาสัมพันธ์ได้น้อย สื่อประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งพิมพ์ในการเผยแพร่ไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนด้านบุคคล ในการจัดกิจกรรม การให้ความรู้ผ่านเสียงตามสายในชุมชน การนำทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าจากองค์กรในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์น้อย เช่น พระสงฆ์ อาสาสมัครต่าง ๆ ผู้นำเยาวชน นโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการนำไปสู่เรื่องการใช้ยาเสพติด คือมีการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสุราเสรีขึ้น

ในชุมชน ขาดการประสานงานเพื่อร่วมมือการดำเนินงานจากภาครัฐ และเอกชน ในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง การขาดแรงจูงใจในการทำงานที่เพิ่มขึ้น.ขาดงบประมาณ ในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ระเบียบปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการไม่สอดคล้องหรือไม่ตอบสนองกับความต้องการจากประชาชน ซึ่งส่งผลต่อความเบื่อหน่าย จึงไม่อยากที่จะติดต่อขอความร่วมมือทำให้ขาดการประสานงานระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้มีแหล่งมั่วสุมในชุมชน เช่น ร้านเกมส์ ขาดการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมร้านเกมส์ และการควบคุมร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่สุรา ขาดการสนับสนุน ในด้านงบประมาณ และกำลังคนในการเข้าร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจแก่เยาวชน และขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมรณรงค์ เนื่องจากประชาชนต้องประกอบอาชีพเพื่อดูแลคนในครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาไปร่วมในการรณรงค์ต่าง ๆ มีข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ควรมีการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้ความช่วยเหลือด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จัดการอบรม ให้ความรู้แก่ทุกกลุ่มวัย เพื่อดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชนในชุมชน ควรส่งเสริมพัฒนาศักยภาพสื่อบุคคลในชุมชนให้มีบทบาทในสื่อสารประชาสัมพันธ์การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีเวทีแสดงความคิดความอ่าน ถึงความต้องการให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบและควรเชิญเยาวชนเข้าร่วมประชุม เสวนาในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีเวทีในการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างถูกต้องควรดำเนินการปราบปรามควบคู่ไปกับการป้องกันในเรื่องของบุหรี่และสุราที่มีผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง รัฐบาลไม่ส่งเสริมการผลิตสุราเสรี การเป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่ใช้ยาเสพติด รวมทั้งบุหรี่ สุรา ควรมีการประสานงานทุกภาคส่วนระหว่างภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้รางวัลบุคคล หน่วยงาน องค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด หน่วยงานภาครัฐควรบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเข้มแข็งต่อผู้ฝ่าฝืนกระทำผิดในการควบคุมร้านเกมส์ และร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา จัดตั้งคณะกรรมการในหมู่บ้านสอดส่องดูแล เฝ้าระวังการกระทำผิดอันที่จะนำไปสู่ปัญหายาเสพติด ดำเนินการตักเตือนและอบรมเจ้าของร้านเกมส์ ร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา สนับสนุนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงบประมาณแก่กลุ่มแกนนำ ในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชน ควรทำกับเยาวชนให้ทั่วถึง ต่อเนื่องทุกพื้นที่ในโรงเรียน ในชุมชน ในสถานประกอบการ รวมทั้งในส่วนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ส่งเสริมให้มีการ

แข่งขันกีฬาในหมู่บ้าน ในตำบล และอำเภอทุกเดือนโดยสนับสนุนงบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลบุตรหลานอย่างถูกต้อง และควรจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ ควรจะทำให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน ในฤดูที่ว่างจากการทำงาน สอดคล้องกับกนกศักดิ์ พูลสวัสดิ์ (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ตามนโยบายการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด พบว่าการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งประสบผลสำเร็จเพราะสามารถดำเนินงานกับเป้าหมายคือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ทั้งหมด โดยใช้พลังแผ่นดินคือประชาชนในการร่วมแก้ไขปัญหา และมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นที่ปรึกษาชี้แนะ และร่วมดำเนินการ และเช่นเดียวกับกับมานพ คณะโต, สุวรรณา อรุณพงศ์ไพศาล,สมพนธ์ ทัศนิยมและพรรณี บัญชรหัตถกิจ (2545) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดมีกิจกรรมหลัก คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด จัดนิทรรศการ อบรมนักเรียนแกนนำและกลุ่มเสี่ยง การเล่นกีฬาดนตรี โครงการโรงงานสีขาว ในด้านชุมชน มีกิจกรรมให้ความรู้/ประชาสัมพันธ์รณรงค์โครงการกีฬา จัดค่ายเยาวชน ส่งเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย และโรงพยาบาลชุมชนเข้ารับการฝึกอบรม ผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการพบว่าปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติดในหมู่บ้านลดลง ซึ่งการดำเนินงานรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมานั้น ประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกภาคส่วน ทำนองเดียวกับ ภานุวัฒน์ ปานเกตุ และณรงค์ศักดิ์หนูสอน (2548) ที่พบว่า ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดโดยให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในดำเนินกิจกรรม และเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนจะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นประโยชน์ ในการป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดในเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลซึ่งเป็นระดับแกนนำในชุมชน ทั้งผู้นำอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ และสอดคล้องกับวัชรพงศ์ พุ่มชื่น (2549) ที่ศึกษาการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานเครือข่ายชุมชนป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษาเครือข่ายชุมชนอีสานล้านนาจังหวัดราย พบว่า แม้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่เป้าหมายของเครือข่ายจะมีอยู่ แต่กลวิธีและกระบวนการมีส่วนร่วมภายในชุมชนโดยแกนนำ คณะกรรมการประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน สามารถเฝ้าระวังพร้อมทั้งจัดการกับปัญหายาเสพติดที่มีสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้เป็นอย่างดี ประการหนึ่งเครือข่ายชุมชนอีสานล้านนานั้นมีองค์กรพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพสูง ทั้งในด้านวิธีคิด การมองปัญหาที่เชื่อมโยงและวิธีการดำเนินงานที่เป็นเสมือนส่วนหนึ่งในชุมชน จึงทำให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างดียิ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนที่เกิดขึ้นในเครือข่ายชุมชนอีสานล้านนาในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งในวิธีการอันหลากหลายของชาวบ้านที่เข้ามามี

ส่วนในการแก้ไขปัญหาของสังคม ความเชื่อและความพร้อมของประชาชนที่ผ่านการมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นพลังขับเคลื่อนอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ไปสู่ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการเผชิญกับปัญหาด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประเด็นปัญหา ได้แก่ ประชาชนในชุมชนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดคิดว่าไม่ใช่ปัญหาของตนหรือคนในครอบครัวและพ่อแม่ ผู้ปกครองผู้เสพติดยาและสารเสพติดไม่ยอมรับว่าลูกหลานของตนติดยา ปกป้องลูกหลานด้วยการปกปิดข้อมูล มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงปัญหายาเสพติดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวอาจส่งผลกระทบถึงครอบครัวประชาชนทุกคนหากไม่ช่วยกันป้องกันและควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกครอบครัวมีส่วนร่วมในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดต่างๆในชุมชน สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (อ้างใน นิรุธ ประสิทธิเมตต์, 2540) ที่ได้สรุปปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ คือ 1)ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนใหญ่จะมีเหตุผลที่สำคัญคือ ประการแรก มองเห็นว่าจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าว หรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ 2)ปัจจัยโครงสร้างของโอกาส หรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะดังนี้คือ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สองมีกำหนดเวลาชัดเจน แน่นอน เพื่อผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะได้สามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพเป็นจริงของตนได้ และประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร และ3) ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการและผลประโยชน์ของกิจกรรมได้ สอดคล้องกับนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ทุกภาคส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ เห็นพ้องต้องกันที่จะดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง และเป็นกระบวนการอย่างสร้างสรรค์ โดยเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลในโครงการ ทำนองเดียวกับประพนธ์ ปิยะรัตน์ (2534) ที่กล่าวว่า มีปัจจัยหลายด้าน กล่าวคือ

นโยบายของรัฐ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วิทยาการและเทคโนโลยี ที่ต้องจัดให้สนองต่อความต้องการ เพื่อนำไปสู่การจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วม

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประเด็นปัญหา ได้แก่ การติดตามและประเมินผลดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ยังทำได้ไม่ต่อเนื่อง และการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการใช้เวลายังไม่เหมาะสมประชาชนบางส่วนจึงไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ สอดคล้องกับพีรพันธุ์ สังข์เรือง (2549) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นเกษตรกร ประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือเป็นพนักงานระดับล่างของบริษัทเอกชนซึ่งมีรายได้น้อย ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลตำบลแม่รินน้อยมาก เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่ของประชากรกลุ่มดังกล่าวได้ถูกนำไปทำงานเพื่อหารายได้ในการจุนเจือตนเองและครอบครัวมากกว่า เพราะช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการประชุมอบรมตลอดจนการรณรงค์ต่าง ๆ ในชุมชนเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนกลุ่มนี้ต้องทำงาน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลตำบลแม่รินได้ มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างต่อเนื่อง ทุกเดือน ด้วยวิธีหลากหลาย ทั้งแบบสอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย จัดเวที และ ควรจัดเวทีในช่วงที่ประชาชนอยู่พร้อมหน้ากันในช่วงว่างจากงานอาชีพหรือช่วงเย็น/กลางคืน ตามวิถีชีวิตของคนในชุมชนและควรกระตุ้นให้ประชาชนทุกกลุ่มทุกครอบครัวเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับสุนันทา อำไพเจนเจริญ (2547) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนต่อนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่า เทศบาลได้ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการทำงานอย่างโปร่งใส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงาน คือ เทศบาลจะให้ประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการ มีตัวแทนเข้ามาเป็นแกนนำ ซึ่งแกนนำส่วนใหญ่จะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขและกรรมการชุมชน อาสาสมัครป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชุมชน และหน่วยประสานพลังแผ่นดินที่คัดเลือกมาจากประชาชนมาช่วยในการดำเนินงาน ให้มีส่วนรับรู้การทำงานและดำเนินกิจกรรมร่วมกับเทศบาลตามนโยบาย ทั้งในด้านการร่วมคิด ร่วมทำ การ

ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยชุมชนเอง โดยเทศบาลมีหน้าที่คอยให้คำแนะนำ เป็นพี่เลี้ยง สนับสนุนด้านงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน สำหรับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อเสนอในระดับปฏิบัติ

ข้อเสนอต่อเทศบาล ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขอให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารเทศบาล ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ควรให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน โดยกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนเป็นนโยบายหรือเป็นยุทธศาสตร์หลักในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

1.2 ผู้บริหารเทศบาล ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผน และแนวทางในจัดกิจกรรมป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยการจัดทำเวทีประชาคม เพื่อค้นหาความต้องการและศักยภาพของท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยตนเอง

1.3 หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรส่งเสริมให้ประชาชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ครอบคลุมในทุกมิติ ตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์และการประเมินผล ในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบาย แผนงานหรือโครงการ

1.4 ผู้บริหารเทศบาล ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ควรปรับปรุงพัฒนาการมีส่วนรวมที่ยังคงเป็นประเด็นตามผลการศึกษาที่ยังมีระดับการส่วนร่วมน้อยกว่าประเด็นอื่น ได้แก่ การส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบาย แผนงานหรือโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดยาเสพติด การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในเรื่อง ความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ไม่เกิดความกลัวและความหวาดระแวง และการ

ส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลจำนวนของผู้ติดยาเสพติด เช่น เยาวชนติดยาเสพติดมากขึ้นหรือลดลง

1.5 ผู้บริหารเทศบาล ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะของประชาชนและผู้นำชุมชน ดังนี้

1.5.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีการประสานงาน และส่งต่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านช่องทางการประชุมและพูดคุย ประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างจริงจังให้มากขึ้น และใช้สื่อที่เห็นได้ง่ายและชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันมีสัญญานว่าปัญหายาเสพติดอาจมีความรุนแรงมากขึ้น และมีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง เพื่อให้การปรึกษาในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.5.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้ความช่วยเหลือด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จัดการอบรม ให้ความรู้แก่ทุกกลุ่มวัย เพื่อดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชนในชุมชน ควรส่งเสริมพัฒนาศักยภาพสื่อบุคคลในชุมชนให้มีบทบาทในสื่อสารประชาสัมพันธ์การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีเวทีแสดงความคิดความอ่าน ถึงความต้องการให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบและควรเชิญเยาวชนเข้าร่วมประชุม เสวนาในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีเวทีในการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างถูกต้อง ควรดำเนินการปราบปรามควบคู่ไปกับการป้องกันในเรื่องของบุหรี่และสุราที่มีผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง รัฐบาลไม่ส่งเสริมการผลิตสุราเสรี การเป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่ใช้ยาเสพติด รวมทั้งบุหรี่ สุรา ควรมีการประสานงานทุกภาคส่วนระหว่างภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้รางวัลบุคคล หน่วยงาน องค์กรที่มีผลงานดีเด่นด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด หน่วยงานภาครัฐควรบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเข้มแข็งต่อผู้ฝ่าฝืนกระทำผิดในการควบคุมร้านเกมส์ และร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา จัดตั้งคณะกรรมการในหมู่บ้านสอดส่องดูแล เฝ้าระวังการกระทำผิดอันที่จะนำไปสู่ปัญหายาเสพติด ดำเนินการตักเตือนและอบรมเจ้าของร้านเกมส์ ร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา สนับสนุนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะงบประมาณแก่กลุ่มแกนนำ ในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชน ควรทำกับเยาวชนให้ทั่วถึง ต่อเนื่องทุกพื้นที่ในโรงเรียน ในชุมชน ในสถานประกอบการ รวมทั้งในส่วนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ส่งเสริมให้มีการแข่งขันกีฬาในหมู่บ้าน ในตำบล และอำเภอทุกเดือนโดยสนับสนุนงบประมาณ

จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลบุตรหลานอย่างถูกต้อง และควรจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ ควรจะทำให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน ในฤดูที่ว่างจากการทำงาน

1.5.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงปัญหายาเสพติดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวอาจส่งผลกระทบถึงครอบครัวประชาชนทุกคนหากไม่ช่วยกันป้องกันและควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกครอบครัวมีส่วนร่วมในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดต่างๆในชุมชน

1.5.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างต่อเนื่อง ทุกเดือน ด้วยวิธีหลากหลาย ทั้งแบบสอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย จัดเวทีและ ควรจัดเวทีในช่วงที่ประชาชนอยู่พร้อมหน้ากันในช่วงว่างจากงานอาชีพหรือช่วงเย็น/กลางคืน ตามวิถีชีวิตของคนในชุมชนและควรกระตุ้นให้ประชาชนทุกกลุ่มทุกครอบครัวเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

ขอให้รัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ควรกำหนดให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน เป็นนโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ

2.2 ควรสนับสนุนงบประมาณในหมวดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.3 ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสม

2.4 หน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับจังหวัด ควรมีทำงานแบบบูรณาการ ทั้งในเรื่องแผนงานหรือโครงการพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มอื่น ๆ ในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น กลุ่มเยาวชน ท้องถิ่น

2. ควรศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ การรับรู้ เจตคติ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้นำชุมชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด หรือไม่ อย่างใร

3. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้นำชุมชนในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และตอบสนองความต้องการของประชาชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. (2548). **แผนยุทธศาสตร์และ แผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุขปี 2548.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กนกศักดิ์ พูลสวัสดิ์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ตามนโยบายการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลไร่รถ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

จำลอง ดิษยวณิช. (2550). **คู่มือจิตเวชศาสตร์สำหรับแพทย์ทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 1).** สงขลา: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). **การบริหารการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์และคณะ. (2546). **รูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์.** เอกสารวิชาการสาธารณสุข 12(*2*), 257–263.

จิตตกานจญ์ บุญส่งสวัสดิ์. (2547). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาผู้แทนหมู่บ้านในการรวมพลังแผ่นดินประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน เอาชนะปัญหายาเสพติด ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ รป.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ชินวัฒน์ เสือป่า. (2544). **ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน กรุงเทพฯ.** วิทยานิพนธ์ สศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ชูเกียรติ ภัยสิ้. (2536). **การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับเขตพื้นที่ที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ พ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ชูเกียรติ เปี่ยมศรี. (2543).**"การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย; ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง".**ปัญหาพิเศษรัฐประสาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ถนัด ใบยา. (2541). **ชุมชนมีส่วนร่วมเรื่องเก่าในวันใหม่ของการพัฒนาสาธารณสุข** วารสารการสาธารณสุขมูลฐานภาคเหนือ.

ทิพาวดี เอมะวรรธนะ. (2548). **จิตวิทยาการปรึกษาสำหรับผู้ปฏิบัติงานยาเสพติด (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพฯ: สหมิตรปริ้นติ้งจำกัด.

เทียมจันทร์ พานิชยผลินไชย. (2545). **ระเบียบวิธีวิจัย**. การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธีระยุทธ ไชยศิลป์. (2548). **แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนท่าอิฐล่าง ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. พิมพ์ครั้งที่2. เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์.

นิรุธ ประสิทธิเมตต์. (2540). **การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์.** ศศ.ม. ,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์}, กรุงเทพฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2551). **การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า.** Retrieved November 4, 2008 from www.edu.msu.ac.th/sun/Dr_Boonchom/Websiteboonchom1/publications/05.pdf

บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์. (2544). **สถานการณ์ปัญหายาเสพติดของประเทศและแนวทางการแก้ไขปัญหา (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพฯ: บริษัท วัชระอินเตอร์ปริ้นติ้งจำกัด.

บุษบง พุฒพรหม. (2545). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชนบท:ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอนาจะหลาย จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ปราโมช สุคนิชย์ และมาโนช หล่อตระกูล. (2541). **เกณฑ์การวินิจฉัยโรคทางจิตเวช DSM IV ฉบับภาษาไทย ใช้รหัส ICD-10 (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ปัญญา ธนะสัมบัญ. (2535). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ:สถาบันไทยคดีศึกษา.

ประพนธ์ ปิยะรัตน์. (2534). **บทบาทและภาระหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประภาพรรณ เส็งวงศ์. **(2550). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัยในชั้นเรียน.** กรุงเทพ : บริษัทดวงกมลสมัย จำกัด.

ประมวล ศรีทอง. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกิ่งอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

พิชัย แสงชาญชัย. (2550). **คู่มือจิตเวชศาสตร์สำหรับแพทย์ทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 1).** สงขลา: ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พีรพันธุ์ สังข์เรือง. (2549). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์.(2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.**กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ. (2542). การสาธารณสุขมูลฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. (2545).ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา, เล่มที่ 119 ตอนที่ 96 ก.ลงวันที่ 30 กันยายน 2545.

ภานุวัฒน์ ปานเกตุและณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2548). ชุมชนเป็นฐานในการป้องกันปัญหาการใช้สารเสพติดในเยาวชน:กรณีศึกษาชุมชนทับผึ้ง จังหวัดสุโขทัย. **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย**, 13(3), 183-184.

มานพ คณะโต, สุวรรณา อรุณพงศ์ไพศาล, สมพนธ์ ทัศนิยมและพรรณี บัญชรหัตถกิจ. (2545). **ผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับอำเภอ: กรณีศึกษาอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.** คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มานัส ห่อเย็น. (2548). **การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนรอบพื้นที่กองทัพอากาศในแขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพฯ.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

ลลิตา ศรีสวัสดิ์. (2548). **ปัจจัยที่สัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษาจังหวัดสระบุรี.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ, ปทุมธานี.

วินัย มนัสปัญญากุล. (2544). **การมีส่วนร่วมและแนวทางการป้องกันปัญหายาบ้าของผู้นำชุมชนกรณีศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจภูธร ตำบลลูกแก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ

วิโรจน์ ชำนาญการ. (2549)**. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน.** การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ร.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วีระชัย ศีรหาพล. (2546). **การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.**วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์. (2540)**. "ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา: ศึกษากรณีชุมชนดวงแข–เขตประทุมวัน กรุงเทพมหานคร"** วิทยานิพนธ์ สศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์บำบัรักษายาเสพติดเชียงใหม่. (2547). **คู่มือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด.** เชียงใหม่.

สถาบันยาเสพติดธัญญารักษ์. (2546). **คู่มือวิทยากรคลินิคใกล้ใจในชุมชน.กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพฯ.**

สมิต วัฒนธัญญกรรม. (2544). **ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ต่อการติดยาและสารเสพติด (พิมพ์ครั้งที่ 1).**กรุงเทพฯ: บริษัท วัชระอินเตอร์ปริ้นติ้ง จำกัด.

สากล สถิตวิทยานันท์. (2532). **ภูมิศาสตร์ชนบท.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543)**. แผนพัฒนาการสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545–2549).** กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. (2552). **"5 รั้ว ล้อมไทยพ้นภัยยาเสพติด"** สืบค้นวันที่ 11 สิงหาคม 2554จาก เวปไซด์ http://www.thaihealth.or.th/node/9831.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2550)**. กลยุทธการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทีฟิล์ม.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2552). **สรุปสถานการณ์ยาเสพติด ปี 2551 และแนวโน้มของปัญหาประกอบการจัดทำแผนปี 2552**. www.oncb.go.th.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2552). **สภาพปัญหายาเสพติดในประเทศไทย.** www.oncb.go.th

สุนันทา อำไพเจนเจริญ. (2547). **การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนต่อนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

อคิน รพีพัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

อาภานันท์ สุขพันธ์. (2549). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเคหะชุมชนดินแดง.** มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

อรวรรณ หุ่นดี. (2539). **ยาเสพติดให้โทษ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์พิสุทธิ์.

อัครบุตร อัครสุขบุตร. (2548). **การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในอำเภอเมืองขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). **คู่มือบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด**.Retrieved http August 15, 2007 from ://www.nccd.go.th/upload/content/guidebook.doc.

องค์การบริหารส่วนตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. (2554). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2553.** อัดสำเนา.

Bertelanffy, LV. (1979). **General System theory : Foundation development, application, revisededition.** New York : George Braziller.

Cohen & Uphoff. (1980). **Participation place in rural development:seeking clarity through specificity, world development.** project desing, implementation and evaluation. Rural development monograph no. 2.

Malcolm Bruce, Bruce Ritson. (2004). **Companion to psychiatric studies (**7th ed.). Elsevier Limited.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการศึกษาฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

2. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิและสถานภาพของท่านทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่ประการใด เพราะคำตอบของท่าน ผู้ศึกษาจะเก็บไว้เป็นความลับและการวิเคราะห์ข้อมูลจะปรากฏผลออกมาเป็นภาพรวม แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

3. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

4. ในการตอบแบสอบถามแต่ละตอน ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามสภาพจริงและตอบให้ครบทุกข้อ ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษาครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ต่อไป

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

นางสาวจิตรา นาดี รหัส 53831557

นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาขีดเครื่องหมาย / ลงใน ( ) ที่เลือกในแต่ละข้อ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่มีคำว่า (โปรดระบุ)ตามความเป็นจริง

1. เพศ

1. ( ) ชาย 2. ( ) หญิง

2. อายุ

1. ( ) ต่ำกว่า 20 ปี 2. ( ) 21 – 30 ปี
3. ( ) 31 – 40 ปี 4. ( ) 41 – 50 ปี
5. ( ) มากกว่า 50 ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ( )ไม่ได้เรียนหนังสือ 2. ( ) ประถมศึกษา
3. ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น 4. ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย,ปวช.
5. ( ) อนุปริญญา/ปวส./ปวท. 6. ( ) ปริญญาตรี
7. ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

4 รายได้ต่อเดือน

1. ( ) 5,000 บาทลงมา 2. ( ) 5,001 – 10,000 บาท
3. ( ) 10,001 – 15,000 บาท 4. ( ) 15,001 – 20,000 บาท
5. ( ) 20,001 – 25,000 บาท 6. ( ) มากกว่า 25,001 บาท

5. สถานภาพสมรส

1. ( ) โสด 2. ( ) แต่งงาน
3. ( ) หม้าย 4. ( ) หย่า/แยก

6. ตำแหน่งในชุมชน/หมู่บ้าน

1. ( ) ประชาชนทั่วไป
2. ( ) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
3. ( ) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข
4. ( ) ประธานเยาวชน
5. ( ) ประธานกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

คำชี้แจง กรุณาขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่เลือก(มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย หรือน้อยที่สุด) ในแต่ละข้อตามระดับความคิดเห็นของท่าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	**ระดับการมีส่วนร่วม**				
	มากที่สุด (5)	**มาก (4)**	**ปานกลาง (3)**	**น้อย (2)**	**น้อยที่สุด (1)**
1)ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
1.ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
2.ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน					
3.ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตั้งเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน					
4.ท่านมีส่วนร่วมในการหาวิธีการพัฒนา ตลอดจนพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน					
5.ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชน					
6.ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการใช้ทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน					

การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2)ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
1.ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน					
2.ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การเดินรณรงค์ จัดบอร์ดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เรื่องโทษและพิษภัย/ผลกระทบของยาเสพติดในชุมชน					
4.ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตแก่เยาวชน เช่น การแข่งขันกีฬาเต้นแอโรบิค เล่นดนตรี ร้องเพลง ฟังบรรยายธรรมะ การบำเพ็ญประโยชน์					
5.ท่านมีส่วนร่วมในการแนะนำ ช่วยเหลือแก่ผู้ติดยาเสพติดในการแนะนำด้านการเรียน การฝึกอาชีพและจัดหางาน					
6.ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดยาเสพติด					

การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
1.ท่านและคนในชุมชนสามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากปัญหายาเสพติด					
2.ท่านและคนในชุมชนมีความมั่นคงรวมถึงมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
3.ท่านและคนในชุมชนมีความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ไม่เกิดความกลัวและความหวาดระแวง					
4.ท่านและคนในชุมชนได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ					
5.ท่านและคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น					
6.ท่านและคนในชุมชนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข					

การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4)ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
1.ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน					
2.ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน					
3.ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดเพื่อนำไปประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน					
4.ท่านมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลจำนวนของผู้ติดยาเสพติด เช่น เยาวชนติดยาเสพติดมากขึ้นหรือลดลง					

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

.....

.....

.....

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล นางสาวจิตรา นาดี

วัน เดือน ปี เกิด 28 สิงหาคม 2530

ที่อยู่ปัจจุบัน 44 หมู่ 15 ตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 57160

โทรศัพท์ 08-0123-9902

E-mail address : Autistic@windowslive.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2549 ศศ.บ. (สาขาวิชารัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร